

Årg 1 nr 1/2022

SHF

Svenska Hunduppfödareföreningen

**Nya
konsument-
köplagen**

**Mental-
beskrivning
av valp**

*Rasspecial
biewer terrier*

SHF 2022

Ordförande:

Bengt-Åke Bogren
ordforande@svenskahunduppfofodarforeningen.se

Vice ordförande:

Gertrud Hagström

Sekreterare:

My Wendel
sekreterare@svenskahunduppfofodarforeningen.se

Kassör (adjungerad):

Nicole Leiringer

Ledamöter:

Ann-Marie Maeland
Inger Hansson

Suppleanter:

Marianne Hansson
Charlott Sandberg
Charlotte Laning Vrethammar

Ansvarig utgivare:

Bengt-Åke Bogren

Redaktion:

Charlotte Laning Vrethammar
redaktor@svenskahunduppfofodarforeningen.se

Melissa Westergård
Monika Wahlstedt
Susanne Ekstedt
Monica Blomberg

Ammacentralen

Kerstin Norberg
ammacentralen@svenskahunduppfofodarforeningen.se

Mentorskap

Gertrud Hagström
mentor@svenskahunduppfofodarforeningen.se

Valberedning:

Annelie Damberg
Per Inge Johansson
Thommy Sundell
valberedning@svenskahunduppfofodarforeningen.se

Information från ordförande

Som ordförande i Svenska Hunduppfofodarforeningen kommer här mina första rader till vår tidning. Vår första tidning som skulle komma ut tidigare men av olika orsaker blev den lite försenad. Tidningen kommer att ges ut digitalt, i år med två nummer och därefter med tre eller fyra nummer per år.

Vilka som sitter i föreningens styrelse kan du läsa om på annan plats i tidningen och på hemsidan.

Som ordförande vill jag här presentera lite av det vi kommer att genomföra under hösten.

Vårt första webinarium hölls den 12 september. Länsstyrelsen i Skåne talade om hur det är att resa utomlands med hund och vad man ska tänka på. Ett reportage från webinariet finns i tidningen.

Nästa webinarie är den 10 oktober och då kommer professor Hilde Nybom att föreläsa om färggenetik på hundar. Ett mycket intressant område där hon presenterar en del nya rön som kommer efterhand. Även under detta möte kan du ställa frågor om just din ras! Vi återkommer vidare med andra webinarier och träffar som planeras.

I det arbete som föreningen skall jobba med finns många saker att ta upp för att belysa uppfofodarnas roll och arbete inom "hunderiet" Vi hoppas kunna jobba hand i hand med flera olika organisationer och inte minst med SKK.

Vi är inbjudna till ett första samrådsmöte med presidiet på SKK i oktober. Där kommer vi att påtala uppfofodarnas viktiga roll inom ras- och specialklubbar men framför allt vår roll inom SKK och hur samarbetet kan utvecklas i framtiden.

Trevligt att få igång ett bättre samarbete mellan oss uppfofodare och de olika klubbarna för att se till att hundsporten fortlever och att vi får friska och sunda hundar även i framtiden. Nog så viktigt att vi visar på det seriösa arbete som sker bland oss uppfofodare. Debatten som förs upplever jag som ibland ganska vinklad och inte helt stämmer överens med verkligheten!

Vi vill gärna att du hjälper oss att sprida information om vår förening och det arbete vi gör för att stötta och hjälpa uppfofodarna i många olika frågor. Du kanske själv vill anmäla dig som mentor för unga uppfofodare, eller andra som vill ha denna hjälp, som vi kan erbjuda! Vi blir starka om vi blir flera och hjälper varandra. Ta kontakt med oss i styrelsen!

En fortsatt skön höst önskar jag dig.

Hälsningar

Bengt-Åke Bogren
Ordförande SHF

Nya konsumentkölagen	10	Mentalbeskrivning av valp	23
Buffy - min bästa vän	17	Raspresentation -	28
Genetiska tester i aveln	18	biewer terrier	
Mentorer	22		

TÄVLING!

Vill du vara den som designar Svenska Hunduppfofodarforeningens nya logga?

Loggan ska kunna kopplas samman till SHF och vår värdegrund där vi värnar om våra hundraser, strävar mot att bli bättre på att samverka och stärka vår roll i hela samhället.

Hur går jag till väga?

-> Vi måste få in era förslag allra senast den 15 oktober.

-> Förslag på logga skickas till vår sekreterare My Wendel på sekreterare@svenskahunduppfofodarforeningen.se

-> Den ska vara i högupplöst format.

Vinnande logga presenteras på SHF:s hemsida samt att SHF bjuder på 1 års gratis medlemskap och presentation i medlemstidningen.

Vi ser fram emot era kreativa förslag!

Webinarie den 10 oktober med professor Hilde Nybom:

"Genetik & DNA"

I samarbete med Studieförbundet Skåne-Blekinge bjuder vi in våra medlemmar till webinarie med professor Hilde Nybom den 10 oktober kl 19.00-21.00

Hon kommer då att berätta mer om färggenetik hos hund samt presentera nya rön kring ämnet. Möjlighet att ställa frågor om sin egen ras finns.

Webinariet är endast till för Svenska Hunduppfofodarforeningens medlemmar och namnprop kommer ske innan start.

Länken finner ni på medlemssidan under fliken nyheter. Varmt välkomna!

Jag heter Hilde Nybom, och är ganska nybliven pensionär. Under mitt yrkesliv var jag professor i genetik och växtförädling på Sveriges Lantbruksuniversitet på Balsgård utanför Kristianstad med ansvar bland annat för att arbeta med DNA-markörer samt utveckla nya äpplesorter. Genetik kan man även ha nytta av i hundavel, och jag har fött upp Irish softcoated wheaten terrier sedan 1987 (kennelnamn Lakkas) vilket bland annat resulterat i Svenska Terrierklubbens uppfofodarmedalj samt Hamiltonplaketten.

Dessutom är jag sedan många år aktiv i vår rasklubb, SWTK, där jag bland annat ingår i redaktörgruppen för vår klubbtidning. Jag håller även i uppfofodarutbildningen hos min länsklubb (Nordskånska kennelklubben). Dessutom håller jag ofta föredrag om genetik och avelsplanering, samt om hundfärgernas nedärvning för olika rasklubbar – ett bra sätt att hålla sig aktiv och få anledning att lära sig en massa nytt!

BOKTIPS

HAMMARLUNDS BLANDNING

är en samling artiklar av Ann-Marie Hammarlund (1930-2014), uppfofodare av dalmatiner under kennelnamnet Dallas. Hon var en av svensk hundsports mest kända hundprofiler under senare delen av 1900-talet och skrev otaliga artiklar, framförallt om hunduppfofodning och om hundars kost.

Ann-Marie hade för avsikt att ge ut en bok med sina artiklar samlade men gick bort innan projektet blev slutfört. Svenska Kynologiska Akademin har låtit trycka en mindre upplaga, för att förvalta och bevara denna del av den svenska kynologiska historien.

Boken har varit slutsåld men finns nu åter att beställa i SKK:s webbshop.

Pris 350 kr (SKK medlem).

Tidningsredaktionen tar tacksamt emot tips på innehåll till kommande nummer. Har du idéer, kanske skrivit en egen artikel eller läst något som kan vara intressant för andra uppfofodare? Hör av dig till oss på: redaktor@svenskahunduppfofodarforeningen.se

Kopiering/spridning av text och bild utan tillstånd är ej tillåtet. Vi förbehåller oss rätten att göra urval bland inkommet material.

ur innehållet

Presentation av styrelsen	4
Resa med hund	7

PRESENTATION AV STYRELSEN

BENGT-ÅKE BOGREN

Ordförande

Jag är en erfaren hunduppfödare och domare. Började redan i slutet av 60-talet med mellanpudel och fortsatte sedan med uppfödning av dalmatiner under flera år. Hade sedan flera olika raser men sedan 25 år tillbaka uppfödare av dansk/svensk gårdshund.

Är före detta skolledare men har också erfarenhet från Studieförbundet där jag under flera varit ordförande och utbildare. Har varit aktiv inom läns-, special- och rasklubbar. Fortbildning, föreningsverksamhet och naturligtvis hundar ligger mig varmt om hjärtat.

Jag är också utbildad utställningsdomare och dömer cirka 175 olika raser. Dömer hela grupperna 4, 6, 9 och 10 samt delar av grupp 1, 2, 5 och 8. Har dömt i Norden, Baltikum, Europa, Australien och USA.

På min eventuella fritid sysslar jag med att hålla kurser inom "hunderiet" bl.a. anatomi och bedömning. Därtill ligger jag i garaget och mekar med gamla bilar och motorcyklar.

Min uppfattning är att vi tillsammans kan på ett bättre sätt ta tillvara uppfödarnas intressen och att stötta varandra gentemot flera olika myndigheter och organisationer (SKK) utan att skapa motsättning mellan oss.

Det finns en mycket viktig uppgift för föreningen att samla alla seriösa uppfödare för att gemensamt framföra våra önskemål och vara behov.

Vi blir starkare om vi kan enas och bli många. Se till att dina kollegor också blir medlemmar hos oss!

Vänligen

Bengt-Åke Bogren

GERTRUD HAGSTRÖM

Vice ordförande

Jag heter Gertrud Hagström, och varit hundtokig sedan barnsben. Vuxit upp med skotte och westie, och har sedan 1973 uppfödning av irländsk terrier och sedan 15 år även jack russell.

Var med och startade vår rasklubb 1984 och varit verksam i den styrelsen nästan hela tiden. Har också varit i styrelsen i Svenska Terrierklubben i över 15 år, varav två år som ordförande.

Hade skotsk terrier och westie under uppväxten och köpte min första irländska terrier 1973, och hade första kullen 1977, har kennel MerryMac tillsammans med min man Thomas. Vi har blivit tilldelade Svenska Terrierklubbens uppfödarmedalj samt Svenska Kennelklubbens Hamiltonplakett.

Jag är också auktoriserad exteriördomare sedan 1997, och dömt i de flesta länder i Europa, samt Asien och Australien.

Hoppas nu på att en aktiv hunduppfödareförening som kan ha något för alla medlemmar, och som fyller ett tomrum i Hund Sverige

Gertrud

MY WENDEL

Ledamot

Jag heter My Wendel och innehar Kennel Spotty Dot's tillsammans med min man i Skåne. Vi har förmånen att ha skogen och den vackra naturen runt omkring oss. Vi föder upp alaskan malamute sedan 2009. Jag har ett stort intresse för hundar, hundavel och diverse olika aktiviteter så som utställning, drag, klövjeturer samt viltspår. När världen tillåter, åker vi världen över för att delta på olika utställningar. På vintern körs hundarna mer aktivt och vi deltar även på dragprov inom Norden. Mentalitet är också väldigt viktigt för oss, därför genomför vi också BPH med våra uppfödningar.

Mitt stora intresse för hundar började i tidig ålder, men inte förrän i vuxen ålder utvecklades hundintresset till vad det är idag. Jag är lyckligt lottad som får leva tillsammans med denna fantastiska och aktiva ras. Till vardags arbetar jag som foderkonsulent på OLIVERS Petfood i Danmark. Jag är oerhört tacksam att jag kan kombinera mitt stora intresse i hundarna, även i mitt arbete. Tidigare

har jag arbetat som brandman. Jag håller även utställningsträning samt att jag är ringsekreterare. Nu har jag fått förtroendet som sekreterare i Svenska Hunduppfödareföreningen, SHF. Jag ser fram emot att vara en del av denna plattform som är till för oss uppfödare. En plattform där vi, erfarna uppfödare så som nya, kan utbyta erfarenheter, ställa frågor med mera utan att bli dömd eller kritiserad. En plattform där det är högt i tak och möjlighet för informationsutbyte finns.

Med vänlig hälsning,

My

INGER HANSSON

Ledamot

Jag är uppfödare av cairnterrier och russkaja tsvetnaja bolonka. Cairnterrier har jag haft sedan början av 70-talet. Första kullen är född 1975. Bolonkorna har kommit in i livet på senare år. Riktigt lyckat tillskott i familjen.

Har haft en bearded collie och hade en kull på henne, så härliga hundar att leva med. Cairnen har sin terriertuffhet på ett charmigt och härligt sett, bolonkorna är följsamma och rara hundar som är väldigt trogna familjen.

Har som jag tror många i min åldersgrupp jobbat på kennel i England, det var så vi förkovrade oss och fick mer kunskap om hundar och speciellt sin egen ras, fanns inget Google att fråga.

Utbildade mig som ringsekreterare i början av 1980-talet.

Gick domarkursen 1996 och auktoriserad 1997 i grupp 3. Nu har jag utökat med några raser i grupp 9 och påbörjat

utbildning på några raser i grupp 1.

Bor i Segeltorp och jobbar på ett fint skt mejeri.

ANNEMARIE MAELAND

Ledamot

Annamarie Maeland heter jag och jag bor i Spånga utanför Stockholm.

Jag har fött upp boxer sedan början av 70-talet, jag har också fött upp shih tzu ett antal år och sedan snart tio år tillbaka föder jag upp engelsk bulldogg.

Föreningserfarenhet har jag fått i dessa olika rasklubbar. Jag har varit ordförande i shih tzu- och bulldoggsklubben, varit sekreterare i boxer- och shih tzu-klubben och suttit på de flesta övriga poster och i olika kommittéer i dessa klubbar.

Sedan 1994 är jag auktoriserad domare och har även varit sekreterare i vår domarförening.

CHARLOTT SANDBERG

Suppleant

Ett liv utan hund, hur skulle det se ut? Jag vill inte ens tänka tanken på en

vardag utan mina fyrbenta vänner.

För mig började livet med hund tidigt, ja egentligen från allra första stunden. Jag hade lycka att växa upp i en familj där djur var en självklarhet. Det började med att mina föräldrar ville prova på äventyret som uppfödare. Farmarens kennel grundades 1963 och familjens liv i hundvärlden var ett faktum. Redan från tidig ålder blev jag och min syster delaktiga i uppfödningen och kennelns utveckling. På sommarloven i början av 70-talet reste jag till Storbritannien. Ibland tillsammans med familjen för att studera de raser som vi födde upp eller så åkte jag tillsammans med min syster för att vistas på olika kennlar. Som kunskapsförstärkning var somrarna tillsammans med brittiska uppfödare ovärderliga och en källa till oändlig erfarenhet.

Intresset för våra raser och hundar i allmänhet ökade, jag ville lära mig ännu mer. Det började med kurser i SBK's ungdomssektion, jag var aktiv i rasklubben och senare tog jag steget att utbildat mig till ringsekreterare. Sedan 1993 är jag utbildad exteriördomare och dömer framförallt raser i grupp 1 & 3.

2012 var det tid för mig och min syster Ulrica Olsson att officiellt överta vår mors livsverk Farmarens kennel. Vi har fortsatt att föda upp bearded collie samt norwich terrier. Raser som familjen haft uppfödning av sedan 1967 respektive 1997.

På senare år har jag suttit i Specialklubben för Bearded Collies styrelse som vice ordförande med ansvar för avelskommittén. Från 2022 är jag en av ledamöterna i SKK:s avelskommitté. Min utbildning som narkos och intensivvårdssköterska har jag haft stor nytta av som uppfödare. Vardagarna spenderas på Gävle sjukhus operationsavdelning som narkosköterska.

Vänliga hälsningar

Charlott

CHARLOTTE VRETHAMMAR

Suppleant

Jag heter Charlotte Laning Vrethammar och har glädjen att sitta som suppleant i den här efterlängtrade föreningen. Mitt huvudsakliga uppdrag är att vara redaktör för tidningen.

Uppfödning har varit en stor del av mitt liv - första kullen föddes i min familj 1968. Min mamma började med cocker spaniel men redan 1972 föddes den första kullen bearded collie i hennes kennel Trollflöjten. Det blev den ras som följt mig i hela mitt liv. 1985 registrerade jag mitt eget kennelnamn Old Smuggler's och jag arbetar idag med tionde och elfte generationen i en rak tiklinje från mammas stamtik.

Mellan år 1994 och 2009 bodde jag med min familj i USA och här föddes flera av mina generationer bearded collies. Tiden där har gett mig ett perspektiv som jag annars skulle ha saknat - på gott och ont. I USA utbildade jag mig till exteriördomare och dömer nu ett begränsat antal raser i grupp 1, 5, 9 och 10.

Mitt stora intresse inom det fantastiska ämnet hund är avel och genetik, på senare år alltmer inriktat på populationsgenetik. För att kunna styra över mitt schema och anpassa det till hundar och valpkullar utbildade jag mig till fastighetsmäklare - även det i USA - och arbetar numera i Nyköping och kringliggande kommuner i Sörmland.

I Sverige har jag varit aktiv i Specialklubben för Bearded Collie i flera

omgångar, från 80-talet och framåt, senast mellan 2010-2021 och under slutet av den perioden som ordförande. Efter att ha släppt SBC passar det mig utmärkt att engagera mig i SHF - en förening som jag är säker på har mycket att bidra med i den svenska uppfödarkåren framöver.

MARIANNE HANSSON

Suppleant

Marianne Hansson heter jag och är i pensionsåldern men jobbar deltid i min ridverksamhet. Jag jobbar även lite åt Agria och SKK med uppfödarrådgivning.

Jag bor utanför Heby tillsammans med min man och 10-talet hundar av rasen långhårig collie och firade 40-årsjubileum med collie år 2021. Uppfödare har jag varit sedan någongång på 80-talet men jag är född och uppvuxen i en uppfödarfamilj och känner mig hemma i de kretsarna.

2019 erhöll jag Svenska Kennelklubbens största uppskattning som en uppfödare kan få, Hamiltonplaketten. Jag är fortfarande förvånad men oerhört tacksam.

Jag är av den typen som anser att alla hundar är familjemedlemmar och ska behandlas och betraktas som sådana oavsett om man är uppfödare eller en-hundägare. En hund ska också ha möjlighet att springa så snabbt den vill och kan, varje dag.

Jag är ringsekreterare, utbildad mentalbeskrivare för valpar och även utbildad och verksam som testledare för MH och MT.

Mina egna intressen i hundvärlden är givetvis uppfödning och avel och den enorma värld som inryms där. Jag är mycket intresserad av genetik och arvbarhet och miljöpåverkan av alla de slag. Jag är glad att kunna använda kunskap som kommit fram genom "tester och prov" men jag skulle aldrig se resultat av dessa som den viktigaste detaljen i avelsplanering så länge det inte handlar om allvarliga sjukdomar som förkortar en hunds liv med många år eller medför lidande.

Jag är utställningsintresserad och har visat hund sedan 60-talet. Det är för mig en självklarhet med utställningar, dels som "tävling" och möjlighet att meritiera och dels för att se andra hundar in real life. Det är intressant att se trender komma och gå och lika intressant är olika människors tolkning av rasstandarder. Numera ställer jag mest utomlands p.g.a. att Sverige har mycket avvikande utställningsregler för "min" ras jämfört med alla andra länder.

Viltspår, rallylydnad m.m. är även det roliga aktiviteter och jag tränar och tävlar en del. Jag ordnar också träningar för mina valpköpare och en del av mina valpköpare är instruktörer och domare så vi har stor glädje av varandra. Jag är också mycket intresserad av vallning och har varit med och arbetat med att lägga grunden till vad som numera är en verksamhetsgrupp under SKK, Svenska Kroppsvallarklubben. Tyvärr hinner jag inte träna tillräckligt för att tävla i vallning men många av mina egna hundar och uppfödningar ägda av andra gk NHAT så anlagen finns.

Jag tror att en uppfödarförening behövs för oss alla. Vi uppfödare har många krav att uppfylla men få rättigheter. Vi behöver samarbeta för våra hundars bästa, för atmosfären mellan uppfödare och för våra valpköpare och vi behöver sprida och dela erfarenheter och kunskap. Erfarenhet går inte att googla fram.

Sammanfattning av webinarie

12 september med Länsstyrelsen Skåne:

Resa med hund & hundhållning

TEXT: MY WENDEL

Foto: Marlene Lundmark

Måndagen den 12/9 genomförde Svenska Hunduppfödareföreningen, i samarbete med Studieförbundet Skåne-Blekinge, ett webinarium med Länsstyrelsen i Skåne för sina medlemmar. Sonia Ögren Kull arbetar som djurskyddsinspektör och berättade under kvällen vad som är viktigt att tänka på när man reser utomlands med sin hund, vilka lagar och förordningar som gäller kring hundhållning, samt hur viktigt det är att följa dessa.

Kvällen började med att SHF:s ordförande Bengt-Åke hälsade alla välkomna för att sedan lämna över ordet till Sonia. Sonia inledde med att berätta om de lagar, regler samt struktur som Länsstyrelsen arbetar utefter. Länsstyrelsen Skånes uppdrag är att skapa samhällsnytta genom att ta ansvar för samhällsbygget, skydda miljön och investera i landsbygden. Målet är att göra det bästa för Skåne och bidra till goda livsvillkor och en hållbar utveckling så att natur- och kulturvården bevaras, miljön skyddas, landsbygden utvecklas och samhället byggs på goda grunder och ur ett jämställt perspektiv.

Länsstyrelsen bedriver också djurskyddskontroller av hundhållningen.

Men hur arbetar de? Länsstyrelsens djurskyddsinspektörer arbetar efter olika lagar och regler. Djurskyddslagen 2018:1192 (som uppdaterades 2018) är väldigt ospecificerad och benämner djur ur ett mer generellt perspektiv. Under denna lag kommer djurskyddsförordningen 2019:66 och föreskrifterna. Generellt kan man säga att det finns en föreskrift per djurslag, exempelvis "Föreskrifter och allmänna råd om hållande av hund och katt". Dessa föreskrifter uppdateras löpande, med senaste uppdateringen 2020. Det är utifrån föreskrifterna som djurskyddskontrollerna genomförs. Allt finns på Jordbruksverkets hemsida att läsa mer om.

Arbetsuppgifter som djurskyddsinspektör innebär att man genomför normalkontroller. Detta är rutinkontroller enligt Jordbruksverkets register. En lista som Jordbruksverket

drar baserat på registrerade djuranläggningar i Skånelän. Där bland finns exempelvis ridskolor och hunddagis. De utgör en liten skala i jämförelse med lantbruken. Sonia berättar vidare att de får in ca 2000 anmälningar/år på djurslag. Detta resulterar i ca 600 fysiska kontroller, ca 300 blir uppföljande kontroller.

Hur genomförs en anmälningskontroll av hund och vad tittar man på?

Oftast är anmälningarna anonyma där ca 2 av 3 anmälningar är relevanta. Oftast berörs privatpersoner, där det är hundar som lämnas ensamma. Kontrollerna är aldrig föranmälda. Syftet är att man vill ha en sådan korrekt bild av vardagen som möjligt. De tittar på eventuella skaderisker, att det är rent och fint, övergripande bild av hunden; hur den är i hull, tänder, klor osv. Man pratar även med djurägaren där denne får berätta mer om rutiner kring rastning samt att man kollar om hunden är registrerad. En mer detaljerad checklista går att finna på Jordbruksverkets hemsida.

Bristande tandhälsa -> Något som är vanligt förekommande under dessa kontroller är bristande tandhälsa. Antingen har man en utebliven veterinärvård p.g.a. dålig ekonomi, man genomför inga egenkontroller på sin hunds

Bild: Länsstyrelsen Skåne

tandstatus eller ger man hunden mycket människomat. Självklart kan äldre hundar ha en sämre tandstatus än yngre hundar. Frågan blir om man gjort något åt hundens skada eller åkomma eller om man struntar i, eller ignorerar hundens sjukdom/skada. Har man rådfrågat en veterinär kan man alltid hänvisa till veterinärens journalförda information.

Kontroll av hundens klor -> Vidare kontrolleras hundens klor. Man säger generellt att de inte får ta i marken när hunden står upp. När de tar i marken börjar tåställningen att ändras. Detta blir skadligt och smärtsamt för hunden. Hur ofta man ska klippa är beroende från hund till hund, men det bör ske regelbundet. Har man exempelvis en draghund, behöver denna kanske inte klippas lika ofta som en "familjehund", då denna inte har samma slitage som en draghund. Beroende på hur stort slitage hunden får, beror såklart också på det underlag den springer på; barmark eller snö.

Felaktigt hull -> Fetma är viktigt att belysa hos hundägarna. Det är känsligt att beröra hundars vikt, men det är för hundarnas bästa då det är vi människor som styr över hundarnas dagliga intag. Hunden kan få stora biverkningar så som artros, problem med lederna, diabetes med mera. En frisk/hälsosam hund är en glad hund!

Bristande rastning/stimulans -> Länsstyrelsen får in många anmälningar på detta och denna punkt är väldigt svårkontrollerad. Oftast framgår det mer tydligt när man pratar med djurägaren som får berätta om sina arbetstider osv. Enligt Jordbruksverket föreskrifter och allmänna råd bör vuxna hundar rastas minst var sjätte timme dagtid, valpar och äldre hundar oftare än så.

Bild: Länsstyrelsen Skåne

Bild: Länsstyrelsen Skåne

Vistas min hund i en hundgård?

Om man håller sin hund/hundar i hundgård är det viktigt att känna till de regler som reglerar storlek på hundgårdar baserat på hundens storlek, hur dessa ska utformas i form av berikning, hundhus/box, upphöjda liggplatser, box vs. isolerad koja, skaderisker med mera. Tidigare sa man att en hund skulle ha en upphöjning på minst 50 cm, detta finns inte längre. Numera säger man att hunden ska ha uppsikt över sin omgivning samt att den ska vara upphöjd från markytan. När det gäller berikning kan detta vara kisspålar, grävmojligheter, leksaker med mera. Helt enkelt ska de vara anpassade efter individen och dennes behov. Vad gäller box vs. isolerad koja så ska hundar som hålls utomhus året om ha isolerade hundhus. Håller man däremot en korthårig hund utan underull i rastgård vintertid, ska de ha tillgång till uppvärmd och upphöjd box. Allt går att läsa mer på Jordbruksverkets hemsida.

Smuggelärenden

Länsstyrelsen arbetar också gränsöverskridande med andra enheter som involveras i smuggelärenden. Speciellt under coronapandemin såg man en mycket stor import och smuggling av hundar. Mardrömsärenden där oregistrerade, både valpar och vuxna hundar, smugglas in i Sverige. I dagsläget avlivs hundar som omhändertags som smuggelhundar eftersom man inte kan säkerställa sjukdomar med mera.

Dock börjar detta minska då man ser allt fler överfyllda hundhem och omplaceringar som söker nytt hem. Man hoppas att svenska marknaden framöver kommer räcka till för att tillgodose de behov/efterfråga som finns.

Att resa med hund; vad är viktigt att tänka på?

Om och när det kan genomföras kontroller åläggs detta Tullverket och Jordbruksverket. Länsstyrelsen kommer

enbart in när det gäller djurens välfärd och djurskydd. När du transporterar din hund behöver du göra det på ett säkert sätt, bland annat genom att ha god uppsikt över din hund och se till att den sitter säkert vid inbromsning. Du kan transportera hunden i kombiutrymmet på din bil om du har god uppsikt över den under hela transporten. Hunden ska inte riskera att bli skadad eller lida i samband med transporten. Därför måste du se till att hunden är säkrad vid inbromsning, till exempel genom att använda transportbur, lastgaller eller säkerhetsbälte som är anpassat för hundar. Om du transporterar hunden i en bur eller liknande ska den vara utformad och placerad på ett sådant sätt att hunden får skugga och god ventilation. Du ska se till att bagage eller andra föremål inte kan falla över hunden och skada den.

Minsta längd: hundens längd från nosspets till sittbensknöl när hunden står i normal ställning x 1,10

Minsta bredd: hundens bröstbredd x 2,5 (hunden ska kunna ligga ner och vända sig obehindrat)

Lägsta höjd: hundens höjd över hjässan i den ställning den är som högst (hunden ska kunna stå eller sitta obehindrat)

Om flera hundar transporteras i en och samma bur ska bredden för varje hund ökas med den största hundens bröstbredd. Hunden ska alltid kunna ligga ner på ett bekvämt sätt samt ha tillgång till mjukt underlag. Vid transport ska hunden rastas och erbjudas vatten minst var sjätte timme och utfodras med högst 24 timmars intervall. Transport av dräktiga tikar får inte ske inom två veckor före beräknad förlossning.

När du som djurägare ska åka utomlands med din hund är det viktigt att ha koll på aktuella regler. Hunden måste, förutom att åka säkert, ha ett giltigt hundpass där ägaruppgifterna finns inskrivna i hundpasset. Det ska också finnas en giltig rabiesvaccination. Glöm inte att kolla upp aktuella regler för det land ni tänker åka till.

Äger du inte själv hunden måste du ha en fullmakt från hundens ägare. Sonia uppmanar att det skadar inte att ta med ett ägarbevis. Om hunden ägs i företag/verksamhet sker transport troligtvis inom verksamhet. Men det är krav på TRACES intyg vid fler än 5 i grupp eller handelsdjur. Man får dock ta med en annan persons hund i transportbur utan ett traces intyg om djurets ägare reser inom 5 dagar från hundens

avresa. Djurägarförsäkringen ska då fyllas i. Bland annat krävs att man bifogar biljetter på djurägarens resa. Det är minst sagt en del svåra regler vi som djurägare måste ha koll på. Reseguide för hund och katt finns på Jordbruksverkets hemsida. Ett enkelt verktyg för oss uppfödare/hundägare att använda oss av.

Hur jobbar Länsstyrelsen förebyggande?

Länsstyrelsens arbete är tvärsektorielt, vilket innebär att vi prioriterar och väger insatser mot varandra för att skapa den största samhällsnyttan. Vi skapar samhällsnytta genom att tillhandahålla rådgivning, samordning, prövning, ekonomiskt stöd, tillsyn och kontroll. Ofta gör vi det tillsammans med andra organisationer, myndigheter och företag. Sonia talar varmt om vikten att fortsätta bedriva föreläsningar, sprida information, regelbunden kontakt med näringen osv. Framför vill Sonia få fram att man ska avdramatisera kontakten med Länsstyrelsen. Det viktiga är att man känner att man får lov att ställa en fråga. Man arbetar också för att info kommer ut tidigt till yngre människor, det är dem som blir våra nästa ansvarsfulla djurägare.

Har Länsstyrelsen något samarbete med Svenska Kennelklubben?

Nej det finns inte just nu. Man hade kontakt innan pandemin där man pratade om ett eventuellt samspel vid kontroller, med mera. Men det är inget som drivs från Länsstyrelsens håll, i dagsläget finns inga resurser.

Misstänker man att en hund eller annat djur far illa ska man vända sig till Länsstyrelsens djurskyddshandläggare i det län där man bor. På www.lansstyrelsen.se kan man klicka sig fram till rätt län. Önskar man komma i kontakt med Sonia kan detta göras på sonia.ogren.kull@lansstyrelsen.se 010-224 17 41. Telefonnummer för anmälan 010-224 10 00, anmälan kan göras anonymt.

Sedan Svenska Hunduppfödareföreningen nyligen uppstart, ser vi över vilka samarbeten man kan ingå framöver. Det finns ett intresse och vilja att skapa ett samarbete med Länsstyrelsen landet över. Med en förhoppning i framtiden om ett större samarbete mellan SHF och Länsstyrelsen. SHF kommer lyfta frågan till SKK, vad de gör för att förbättra ett samarbete och förståelse.

När krävs det tillstånd för hundhållning?

- 1) När man driver en yrkesmässig verksamhet med hund så som hunddagis och/eller uppfödning inom företag eller
- 2) När man har hundar i en större omfattning;
  - där man håller (äga/passa/fodervärd) fler än 9 hundar
  - föder upp fler än 2 kullar/år
  - säljer valpar från egen uppfödning, max 2 kullar/år
  - säljer fler än 2 valpar från annans uppfödning/år

När man söker tillstånd kommer det att genomföras en kontroll. Denna kontroll är kostnadsfri och Sonia uppmanar att det är bättre att man söker ett tillstånd, än att inte söka alls.

Köp och sälj i Sverige - några ord om den nya konsumentköplagen

Foto: Marlene Lundmark

- av Terese Holmquist
Djuridik

En hund är enligt lagens mening en "sak". Beroende på om man köper en hund från en privatperson eller näringsidkare så finns det två olika lagar som styr hur man kan och får avtala om för försäljningsvillkor.

Så snart en person tar valpar på sin hund med försäljning som ändamål så är personen rent juridiskt att betrakta som en näringsidkare. Det spelar ingen roll om personen inte har någon enskild firma, aktiebolag eller betalar moms för sin verksamhet. Det kräver inte ens att personen går med vinst. Säljer man till en privatperson som köper hunden, utan att han eller hon själv är uppfödare, så kommer köparen ses som en konsument. Då blir *konsumentköplagen* tillämplig.

Om i stället en privatperson köper av en privatperson, eller en privatperson som säljer till en näringsidkare eller en näringsidkare som säljer till en näringsidkare, så regleras köpet enligt reglerna i *köplagen*.

Spelar det någon roll?

Ja, ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument får inte innehålla sämre avtalsvillkor än vad konsumentköplagen föreskriver. Sådana villkor bortser man från vid en prövning.

Köplagens regler är däremot dispositiva, d.v.s parterna kan avtala om andra villkor än de som står i lagen. Eftersom köplagen inte är tvingande kan en säljare friskriva sig från eventuella fel på varan. Det är vanligt om det är en begagnad vara. Du har säkert köpt eller sålt något själv med beskrivningen "säljes i befintligt skick". Sådana friskrivningar utökar köparens undersökningsplikt.

Ny regel om köparens undersökningsplikt

I den nya konsumentköplagen som började gälla 1 maj 2022 så infördes några särregler beträffande köp av djur. I den här artikeln tänkte jag särskilt belysa den nyttillkomna regeln om "köparens undersökningsplikt". Man plockade nämligen in den paragrafen med köplagen som förlaga. Den beskriver att köparen har en undersökningsplikt av djuret och får inte åberopa fel som man borde ha sett vid en sådan undersökning före köpet.

Det är, enligt undertecknads mening, framför allt bra att denna regel kommit till vid hästförsäljningar. Det är ofta stora summor pengar involverade och en hästs prestation kan bero på så många olika faktorer. Det finns därmed ett stort värde av att köpare och säljare är överens om hästens befintliga skick när den överläts till en ny ägare, vilket kan ske flera gånger under hästens liv. Undersökningsplikten kan där innefatta allt från att köparen provrider, undersöker

Presentation

Jag som fått förmånen att bidra med en artikel till allra första numret av tidningen heter Terese Holmquist och är uppfödare av shetland sheepdogs i kennelnamnet Copperville. Min uppfödning började redan i lågstadiets ritböcker och jag var en riktig hundnörd som tvingade mina klasskompisar att lära sig sheltiens färggenetik på "roliga timmen". Hur roligt det egentligen var får jag överlåta till någon av dem att besvara...

Den första riktiga valpkullen föddes många år senare, det visade sig nämligen vara betydligt svårare att föda upp hundar i praktiken än i teorin! Nu har det hunnit bli några valpkullar sedan dess och jag är fortfarande löjligt förtjust i min hobby.

Till vardags arbetar jag som jurist och affärsutvecklare inom försäkring och har arbetat med försäkringar för både saker, personer och djur. Under sommaren 2021 fick jag ett kreativitetsryck och startade sajten djuridik.se för att skriva fakta om juridik och försäkringar för sällskapsdjur, och även egna tankar och funderingar kring avel i största allmänhet.

Ett av de ämnen som skapat störst engagemang under våren är den nya konsumentköplagen, som började gälla den 1 maj 2022. I det här numrets artikel tänkte jag skriva lite grundläggande om köp och sälj av hundar och specifikt beskriva den nyttillkomna paragrafen om "köparens undersökningsplikt" i nya konsumentköplagen.

tidigare tävlingsresultat, frågar om olater och även hör sig för med hästens ägare i tidigare led om hur hästens hälsa och uppförande varit. Därtill är också veterinärbesiktningen en viktig del av hästförsäljningar. Exempelvis har många välmående och friska hästar lösa benbitar.

Existensen av lösa benbitar innebär inte per automatik att det kommer ge framtida problem för hästen. Om säljaren friskriver sig så är det dock extra viktigt för köparen att kontrollera, exempelvis benbiten, med en veterinär. Veterinären kan då bedöma om det är ett problem eller en normal avvikelse. I de fall veterinären finner ett litet fel som kan tyda på allvarlig skada ökar köparens undersökningsplikt. I det fall köparen väljer att inte undersöka detta mer noggrant kan det alltså anses som att köparen inte uppfyllt undersökningsplikten innan köpets ingående.

För andra sällskapsdjur, som hundar och katter, finns enligt undertecknad inte riktigt samma värde av den nu införda undersökningsplikten. Redan idag besiktigar vi uppfödare våra valpar inför försäljning. Men det finns inget lagstadgat krav på att besikta valpar innan försäljning. Det gör vi för att SKK säger att vi ska göra det och för att marknadens försäkringar för dolda fel ska gälla. Syftet är alltså att vi ska leva upp till organisationens regler och för att skydda oss mot vissa anspråk på kostnader som valpköparen i stället kan få ersatt från försäkringen som vi tecknat.

Kommer det att fungera i praktiken?

Tanken med att införa en undersökningsplikt för djur i konsumentköplagen var för att försöka lösa ett problem som är svårlöst när djur rent juridiskt ses som saker. Problemet beror på att vi säljare har ett långtgående ansvar för att informera köparna om vad de rimligen ska kunna förvänta sig av djuret de köper. Så snart djuret inte möter köparens befogade förväntan, så kan det rent objektivt betraktas som att det är behäftat med ett köprättsligt fel. Som jag redan nämnt är detta en stor lättnad för säljare av hästar, där det kan finnas höga förväntningar på vad hästen ska prestera hos den nya ägaren.

Införandet av köparens undersökningsplikt innebär alltså att vi numera kan friskriva oss från fel som köparen borde ha upptäckt vid en undersökning före överlåtelsen. Men, som jag också nämner ovan, så blir konsekvensen att köparens undersökningsplikt blir mycket större när säljaren friskriver sig från fel som köparen borde upptäckt före köpet.

Ytterligare potentiella konsekvenser

Det är möjligt att det räcker med den sedvänja vi hunduppfödare har idag, genom att göra en besiktning innan försäljningen och att den är utan anmärkning. Om undersökningen visar på en avvikelse så fortsätter vi att skriftligen ingående förklara avvikelsen kan innebära i termer av valpens livskva-

litet, prognos och försäkringskydd, samt gör upp om eventuella prisavdrag på förhand. Men om man kikar på hur det beskrivs att det är avsett att fungera (i förarbetena till den nya konsumentköplagen) så understryker man att det kan finnas ett värde av att både köpare och säljare närvarar vid besiktningen för att köparen ska kunna förstå vad det är som undersökts och att man har samma bild av vad som är "befintligt skick" på djuret. Om det är tillräckligt att fortsätta som vi gör idag med att säljaren besiktat och endast överlämnar besiktningssyftet vid överlåtelsen vet vi egentligen först efter att det provas rättsligt i en tvist. Innan det sker, så ska vi naturligtvis fortsätta med den sedvänja vi har idag.

Det finns dock några risker förknippade med att köpare av hundar får en utökad undersökningsplikt. Några jag ser framför mig är risken för att veterinären kommer behöva lägga mer tid på att förklara avvikelser för köparen. Hittills hanterar vi detta genom att uppfödaren skriver en bilaga till köpeavtalet och redogör för risker och konsekvenser av en avvikelse på besiktningen. Ibland är det också i kombination med en på förhand överenskommen prisreducering. Enligt förarbetena

kan det i stället bli den legitimerade veterinären som behöver redogöra för risker och konsekvenser. Det behöver inte vara fel, men lite mer omständligt och framför allt ser jag att veterinären kommer behöva ägna mer tid till administration och dokumentation.

Det finns också en risk att vi driver en utveckling mot "dubbelbesiktning". Det vill säga att köparen kräver att få anlita och bekosta egen besiktningssperson för att kunna fullgöra sin undersökningsplikt. Jämför här med överlåtelsebesiktningar av fastigheter, där köparens har ett långtgående ansvar att undersöka fastigheten, även om säljaren också har gjort en säljarbesiktning för att kunna teckna en dolda fel-försäkring. Jag utvecklar vad jag menar längre ned i denna text.

Ytterligare en möjlig konsekvens är att valpköparen vänder ett anspråk avseende köprättsligt fel mot veterinären som utfärdat besiktningssyftet, om själva intygandet är felaktigt. Detta kan i sin tur leda till högre frekvens av skador på veterinärernas ansvarsförsäkringar avseende intygsskrivning.

Följden av en sådan utveckling är att veterinärer allt oftare ser sig tvingade att rekommendera köparen en fördjupad undersökning för att inte riskera att betraktas som vårdslösa i sin yrkesutövning.

Det finns med andra ord en risk att sedvänjan går mot besiktningsoverlåtelse som görs vid hästförsäljning, det vill säga att veterinären rekommenderar mer omfattande undersökningar för att värja sig mot skadeståndsansvaret, exempelvis genom att rekommendera blodprov eller röntgen eller någon annan fördjupad undersökning.

Jämför med fastighetsöverlåtelse

Om man jämför vår nya situation med överlåtelsebesiktningar vid försäljning av fastigheter så rekommenderas det normalt sett inte att köparen "övertar" säljarens överlåtelsebesiktning, eftersom besiktningen är utförd i säljarens intresse. Däremot har man löst det så att köparen kan göra en "köpargenombgång" av säljarens besiktning, i stället för att beställa en egen köparbesiktning. En köpargenombgång innebär i princip att besiktningssmannen och köparen går igenom protokollet från säljarbesiktningen tillsammans och köparen får ställa frågor till besiktningssmannen om eventuella fel, brister och risker.

Det är möjligt att vi i framtiden kommer se liknande lösningar för djur, men det beror på hur rättsläget utvecklas. Det vill säga om det vid en rättslig prövning inte anses vara tillräckligt av en köpare att endast ta över säljarens besiktning som är gjord inför försäljning.

Lögner och undanhållande av information

Oavsett om det är köplagen eller konsumentköplagen som gäller så får en köpare alltid åberopa att det är något fel på hunden om säljaren har handlat grovt vårdslöst eller om säljaren till exempel har ljugit eller undanhållit viktig information.

Vad är ett fel?

Utgångspunkten för vad som egentligen är att betrakta som ett fel på hunden handlar främst om den lever upp till de avtalade egenskaperna som den skulle ha och om den möter köparens befogade förväntan. Köprättsliga fel kan alltså handla om allt ifrån att djuret inte betar sig som det ska, att det har en sjukdom, inte får den färg som man utlovat att den skulle ha, får en annan storlek än vad man utlovade eller kanske inte ens är den ras man utlovade etc. Helt enkelt allt som gör att den inte stämmer överens med beskrivningen som uppfödaren gav av hunden vid överlåtelsen eller lever upp till vad man med fog ska kunna förvänta sig som köpare.

Är det ett uppfödaransvar?

För bägge lagar gäller att felet ska ha förelegat vid avlämnandet för att det ska anses vara säljarens ansvar att åtgärda.

Även fel som legat "in nuce" räknas som att de har förelegat vid avlämnandet. In nuce är latin och betyder "i notens kärna", d.v.s egenskaper som varit dolda för köpare och säljare vid avlämnandet – men ändå funnits som ett frö som gro och visar sig senare, efter avlämnandet. Köprättsligt brukar man då prata om "dolda fel". Det finns prejudicerande fall som beskriver att även genetiskt betingade sjukdomar kan anses vara sådana fel, där generna ligger i notens kärna, även om själva sjukdomstillståndet utvecklas med tiden.

Inga problem – jag har dolda fel-försäkring! Eller?

De så kallade dolda fel-försäkringarna är dessvärre inga vidare bra matchningar i relation till vad en uppfödare rent köprättsligt kan bli ansvarig för. De togs en gång i tiden fram med avsikten att skydda uppfödaren i det fall hen levererar en valp som sedermera visar sig vara behäftad med ett fel. Men problemet är att:

Tillstånd som faktiskt legat dolda och visar sig senare är ofta undantagna från ersättning i villkoren för dolda fel-försäkringar. Eller så hänvisar försäkringsbolaget till att det ska ersättas från hundens individuella försäkring. Det är förstås lite bakfram med tanke på att det är säljarens ansvar att kompensera köparen för tillstånd som legat in nuce. Exempel på sådana tillstånd är höftledsdysplasi eller beteendestörning: de kan köprättsligt vara dolda fel men är som huvudregel undantagna från ersättning i villkoren där höftledsdysplasi hänvisas till den individuella försäkringen och beteenderubbningar i regel aldrig ersätts från någon försäkring alls.

Försäkringarna för dolda fel har ofta begränsade ersättningsbelopp. Klassiska diagnoser som faktiskt brukar ersättas som dolt fel kan vara betydligt dyrare att avhjälpa, till exempel operationer av missbildningar. Som en lösning har många bolag börjat gå över på valpens individuella försäkring och plocka ersättning därifrån, om potten i dolda fel-försäkringen tar slut. Men det finns två problem med det. För det första är det ju ett uppfödaransvar. Är det verkligen

Enligt svensk rättspraxis har sällskapsdjur ett så kallat ”skyddsvärt intresse”.

korrekt att valpköparen då utarmar försäkringsbeloppet i sin individuella försäkring? Och hur blir det med självriskerna – vem står för dem? För det andra så brukar denna modell bara fungera om dolda fel och valpens individuella försäkring finns i ett och samma försäkringsbolag.

Alla fel är inte dolda. Köprättsligt kan det vara så att hunden man sålt avviker från det man avtalat om, och då rent juridiskt är att betrakta som behäftad med ett köprättsligt fel. Detta tar försäkringarna för dolda fel över huvud taget inte hänsyn till.

Påföljder vid fel

Om en valp har ett köprättsligt fel som fanns vid avlämnandet så ska uppfödaren avhjälpa felet eller leverera en ny och felfri valp. Det är, enligt konsumentköplagen, upp till köparen att välja mellan dessa påföljder. Om inte köparen väljer en av dessa påföljder får säljaren vidta den han eller hon tycker är mest lämplig. Det finns även fler påföljder som kan bli tillämpliga. Här följer en kort beskrivning av de olika begreppen man använder för att beskriva vilka påföljder som kan bli aktuella.

Avhjälpande: säljaren reparerar eller återställer varan till det skick man var överens om att den skulle ha vid överlättelsen.

Att låta köparen nyttja uppfödarens försäkring för dolda fel för att ”reparera” valpen kan ses som ett slags avhjälpande. Kostnaderna för avhjälpande är inte begränsade till försäljningsvärdet på valpen, men försäkringen för dolda fel har ofta ett tak upp till valpens köpeskillning.

Omleverans: säljaren ”gör om och gör rätt”, d.v.s byter ut den felaktiga varan mot en ny, felfri vara. Det har i flera fall bedömts, i domstolar och i Allmänna reklamationsnämnden, att det inte går att byta ut en hund mot en annan hund, eftersom köpet har avsett en viss specifik individ. För vissa andra kategorier av djur skulle det dock kunna vara fullt möjligt. Men om både köpare och säljare är överens om att valpköparen får lämna tillbaka den felaktiga valpen och får en ny, felfri valp, så är det en fullt möjlig påföljd. Kom bara ihåg att det är köparens rätt att göra det valet, du kan inte tvinga fram en sådan lösning om valpköparen hellre vill låta avhjälpa felet.

Transportansvar vid avhjälpande och omleverans

Reparationer och byten ska alltid ske kostnadsfritt för en konsument. Det är därför man talar om att säljaren har ett ”transportansvar”. Men det är en sanning med modifikation,

för det är inte alltid det är skäligt eller möjligt att transportera tillbaka en såld valp, i synnerhet inte för att avhjälpa ett fel. Det är alltid den som har valpen i sin besittning som har vårdplikt och ska ta den till veterinären om situationen kräver det.

Vid omleverans säger lagen att säljaren ska ta tillbaka den felaktiga varan. Vid avhjälpande uttrycks det i stället att köparen ska göra varan tillgänglig för säljaren. För djur så kommer det här sannolikt bli en fråga om rättstillämpning. Men det är utan tvivel så att köparen inte ska behöva bekosta en eventuell transport tillbaka till säljaren.

Då kan man i stället jobba med något av följande alternativ:
Prisavdrag: denna påföljd används om det inte går att ”reparera” valpen eller om omleverans är omöjligt. Då kan säljaren kompensera köparen ekonomiskt genom att återbetala en del av köpeskillningen för valpen. Om valpen måste avlivas på grund av felet kan dolda fel-försäkringens liversättning ses som ett slags prisavdrag.

Hävning: om det inte är ringa fel så kan köparen ha rätt att häva köpet. Det innebär att man agerar som om köpet aldrig inträffat, d.v.s säljaren återfår valpen och betalar tillbaka hela köpeskillningen till köparen. Har valpen behövt avlivas på grund av felet så kan den förstås inte återlämnas, men säljaren är skyldig att återbetala hela köpeskillningen. Även här skulle dolda fel-försäkringens liversättning kunna kompensera köparen.

Valpköparen har rätt till prisavdrag eller hävning om valpens fel ”med hänsyn till varans karaktär och omständigheterna i övrigt är allvarligt”, utan föregående försök till avhjälpande eller omleverans från säljaren. Valpköparen har också rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpa felet, till den del denna kostnad inte är oskäligt hög eller täcks genom att konsumenten får prisavdrag.

Skadestånd: säljaren kompenserar köparen för extrakostnader som köparen har drabbats som en följd av att valpen haft ett fel (resor till/från veterinär, ledigt från jobb, specialfoder, mediciner etc). Skadestånd kan bli aktuellt vid alla typer av påföljder som beskrivs ovan. Det är köparen som behöver styrka att man haft dessa kostnader och att det finns ett samband mellan felet som uppfödaren är ansvarig för och att kostnaderna som uppstått är till följd av det felet.

Skyddsvärt intresse

Normalt sett kan inte skadeståndsbeloppet vid saksador bli högre än vad saken är värd, rent marknadsrättsligt. I Sverige har vi inte bestraffande skadestånd som ska verka ”avskräckande”. Med den logiken skulle både avhjälpande och skadestånd vara begränsade till vad hunden var värd just innan skadan inträffade.

I svensk rättspraxis säger man dock att sällskapsdjur i allmänhet inte betraktas som vilken sak som helst, utan att de har ett så kallat ”skyddsvärt intresse”. Man menar att det

därför får anses rimligt att ägaren söker vård för djuret även om kostnaden för detta kan beräknas komma att överstiga djurets ekonomiska värde. Man menar att den som vållat skadan inte ska kunna kräva att djuret avlivas och att ett nytt skaffas i dess ställe. Den här logiken har domstolar även använt när det kommer till att beräkna vad som är en rimlig kostnad som en säljare måste ta på sig för att avhjälpa ett fel.

Bland annat har hovrätten uttryckt detta på ett intressant sätt i ett fall från 2001, där man prövade rimligheten i kostnaden för veterinärvård. I just det här fallet var det frågan om ett hundslagsmål, men det som är intressant i sammanhanget är vilket värde som hovrätten tillmäter försäkringsbeloppen på marknaden, när man beaktar vilka belopp som är rimliga att en djurägare behandlar sina djur för.

Vid prövningen av ersättningens storlek beaktar hovrätten att kostnaderna för veterinärvården visserligen uppgick till omkring *fyra gånger hundens marknadsvärde*, men att de inte kan sägas ha varit så höga att de översteg vad man rimligen kunde vänta att en hundägare skulle utge. I sammanhanget nämner man ”att enligt numera [år 1994, förf. anm] vanligen förekommande försäkringar av hundar högsta ersättningsbelopp för veterinärkostnader är 15 000 kronor.”

Försäkringsbeloppen är intressanta i det här sammanhanget är av en enkel anledning: nämligen att det finns en risk att det förväntas vara en form av tak för vad en normal hundägare skulle utge för att avhjälpa en skada hos en hund. Som många

av er känner till har vi idag 10 gånger så höga försäkringsbelopp på marknaden, jämfört med det som refererades till i fallet ovan.

Hur kan vi uppfödare skydda oss bättre?

Det finns några förhållandevis enkla punkter som vi kan jobba med för att underlätta vår hobbyverksamhet. Och nästan alla punkter handlar om ömsesidig respekt, transparens och en rimlig förväntansnivå.

Understryk att valpköparen är på väg att köpa ett levande djur. Det ligger i sakens natur att levande djur kan bli sjuka eller skadade och det är oerhört svårt att som ”producent” lämna några som helst garantier. Ofta drabbas hundar av sjukdomar eller skador av den enkla orsaken att de är just – hundar!

Bifoga rasens rasspecifika avelsstrategier och förklara noggrant om det är något som valpköparen ska vara uppmärksam på som ”kända” bekymmer i rasen. Ju mer påläst valpköparen är, desto mindre är risken att hen får en överraskning som gör att hunden inte lever upp till förväntan. Denna information bör lämnas skriftligt.

Var ärlig och transparent med om det finns särskilda tillstånd eller beteenden som föräldradyren har, t ex om någon av föräldrarna tidigare lämnat en allvarlig sjukdom. Även denna information bör lämnas skriftligt.

Var mycket noggranna med att förklara avvikelser på besiktningssyftet och vad dessa kan innebära i termer av valpens framtida prognos, livskvalitet och försäkringsbarhet. Förklaringen ska vara skriftlig och valpköparen ska underteckna att man har förstått innebörden och förklarar sig nöjd med den.

Om valpen har en avvikelse i besiktningssyftet så kan du göra en markering genom att reducera priset, för att understryka att ni reglerat avvikelsen slutligt redan i samband med köpet. Observera att denna prisreducering inte handlar om samma prisavdrag som man kan vara skyldig att göra enligt lag, *efter* att ett fel har reklamerats. I det här fallet har du i stället reducerat priset för att göra köparen särskilt uppmärksam på att han eller hon köper en hund med en avvikelse, där du själv inte vet vidden av vad avvikelsen innebär. Godtar köparen att köpa hunden med den vetskapen, så får han eller hon inte senare åberopa att det är fel på den (såtillvida du inte har ljugit eller undanhållit information). Du behöver i princip aldrig göra något prisavdrag för rent estetiska avvikelser, eftersom hunden säljs som sällskapshund.

Se till att du har en gällande ansvars- och rättsskydds försäkring för din uppfödningens verksamhet. Många förlitar sig på att skyddet i hemförsäkringen kommer gå in vid en tvist med valpköpare, men det är inte alls säkert.

Ytterligare en uppmaning är också att fundera på vilka beteenden man vill uppmana djurägarsamhället till. Är det verkligen rätt väg att gå genom att välja de högsta försäkrings-

beloppen? Eller kan det vara så att valpköparen redan innan eller i samband med köpet av valpen bör ta ställning till vilka typer av behandlingar man vill utsätta sin hund för i framtiden, innan man hamnar i den chockartade situationen att man måste bestämma sig för det på några minuter?

Sätter vi ribban för vad vi anser är en rimlig och adekvat behandling av en hund redan *före* köpet och därmed också håller nere antalet försäkrade med hisnande försäkringsbelopp, så tror jag vi alla gör varandra en tjänst – inte minst djuren det handlar om. Vad som är en adekvat behandling beror förstås på både prognos, konvalescens och framtida livskvalitet. Bara för att något rent veterinärmedicinskt *går* att åtgärda, är det inte alltid säkert att det är det bästa för hunden.

Veterinärerna gör i regel sitt bästa för att hjälpa här, men faktum är att de har väldigt liten makt. Det är hundägaren som bestämmer över sin hund och som behöver ta ansvar för sin hund. Allt handlar om att göra en sund avvägning mellan lidande och smärta för hunden, eftervård, livskvalitet och vad som är ekonomiskt rimligt.

Fortsätter försäkringspremierna att pressas uppåt för att djurägare inte har hjärta att ta farväl av en riktigt sjuk eller skadad hund, så kommer allt färre ha möjlighet att få uppleva möjligheten att äga hund. Framför allt de människor som kanske har störst behov av det. En sådan utveckling tror jag inte att någon av oss uppfödare har lust att bidra till.

Buffy - min bästa vän

Whippeten Buffy fick ett hedersomnämmande i SKK:s tävling om Årets Bragdhund 2021. Buffys matte Jasmine Lundblad Hol berättade för Whippetbladet om relationen till sin hund.

Jag måste säga att jag blev väldigt förvånad, men otroligt glad, när Sofia skrev och frågade om jag kunde skriva några rader om min Buffy. Hon har, som många säkert missat, fått ett hedersomnämmande av SKK till Årets bragdhund!

Min och Buffys historia började för cirka fyra år sen. Hon är min första whippet och har allt jag någonsin kunnat önska mig... otroligt lyhörd mot mig, kontaktsökande och en individ jag litar på fullt ut.

Jag har under många år lidit av ångest, panikångest och depression i olika faser och olika saker har triggat i gång detta hos mig. Det är ingenting vi behöver djupdyka i, men under dessa år så har Buffy varit min räddare i nöden ofantligt många gånger...

Dock blev allt detta värre för mig i våras, nästan ohanterbart, men glad är jag än idag att Buffy fanns där vid min sida. Som så många gånger tidigare, så fanns ingen där för mig som Buffy.

För dem som inte känner till mig så är jag en av delägarna i kennel Nemaz Problemaz och bor ihop med tre whippets idag. Såklart ska man inte glömma att hylla de andra två också, men mitt och Buffys band till varandra har alltid varit lite speciellt. Jag tror hon är min själsfrände och kom in i mitt liv av en anledning, för att vara min stöttepelare.

Min motivering till Årets bragdhund var:

”Buffy fanns där vid min sida som ingen annan vid mina mörkaste kvällar/nätter. När ångesten väckt mig flertalet gånger per natt, som ett skärp som dras åt runt bröstkorgen och panikångesten kom så fanns hon där tätt intill min sida.

När panikångest kom, så fanns hon alltid där tätt intill. Det spelade ingen roll när på dygnet. Hon kom tätt intill min sida

och stannade där tills det värsta var över.

Hon är den som fick mig kliva utanför dörren varje dag, trotsa min depression och fick mig att inte hamna i soffan. Hon fick mig till och med att skratta de gånger som livet var som värst enligt mig.

Hon tvättade bort tårarna som var oändliga och aldrig ville sluta trilla ner på min kind. Hon gav mig en kram som bara Buffy kan och lät mig viska hur mycket elaka saker om livet jag bara kunde, men hon älskar mig ändå.

Det är vanligare i dagens samhälle än vad man tror med panikångest, ångest och depression och genom min absolut bästa vän så klarade jag mig. Så jag tycker att Årets bragdhund är min fantastiska stöttepelare som lät mig må dåligt men accepterade mig ändå och alltid mötte mig med en glädje som ingen annan.

Utan henne, så kanske jag inte klarat mig genom mina mörkaste dagar. Hon är ljuset i mitt mörker!”

Så hon har inte gjort något jättestort för någon annan eller någon insats till samhället, men för mig har hon fått min vardag att fungera och de dagarna det inte fungerar så har det ändå varit okej. Detta är första gången som jag öppet skriver om mina psykiska problem och det är otroligt jobbigt för mig, men den som kom och la sig tätt intill min sida nu när jag började skriva om det jobbiga var ingen annan än min Buffy!

Nu blickar vi framåt mot ett nytt år med många upp- och nedgångar som jag räknar med, men allt detta kommer vi att fixa tillsammans. Det VET jag.

Jag har sagt det otroligt många gånger till folk omkring mig. Alla borde ha en Buffy i sitt liv!

Genetiska tester i hundaveln

Av: Sofia Malm Persson, PhD, Genetiskt sakkunnig vid avdelningen för avel och hälsa, Svenska Kennelklubben

Kartläggningen av hundens arvs massa år 2005 blev startskottet för en snabb utveckling av genetiska tester för olika sjukdomsanlag hos våra hundar. Idag tillhandahåller laboratorier världen över DNA-tester för en uppsjö av sjukdomar och andra egenskaper. Utvecklingen går alltmer mot multitester som omfattar ett stort antal mutationer. Att som hundägare, uppfödare eller veterinär bedöma nyttan med och tillförligheten av dessa tester kan vara svårt. Att ett test finns tillgängligt innebär inte automatiskt att det är lämpligt att använda, eller att det är tillförlitligt för den aktuella hundrasen.

Möjligheter och utmaningar

Ett sjukdoms genetiskt test kan utföras när som helst under hundens liv och behöver bara göras vid ett tillfälle. Det gör att man tidigt, innan symtom hunnit visa sig, kan se om hunden ifråga löper risk att själv bli sjuk i den för testet specifika sjukdomen. Man kan också se om hunden riskerar att nedärva sjukdomen till sina avkommor eller om

den inte alls bär på sjukdomsanlaget. Den här kunskapen är av särskilt stor vikt för sjukdomar som är svåra att diagnostisera, debuterar sent och/eller är av stor klinisk betydelse i rasen.

Tillgången till genetiska tester medför möjligheter till ett effektivare avelsarbete för en rad sjukdomar. Tack vare denna nya teknik slipper vi slå ut djur från avel i onödan, för att vi misstänker att de kan vara anlagsbärare, och vi undviker framförallt att två anlagsbärare oavsiktligt paras och lämnar sjuk avkomma. Genetiska tester kan också underlätta veterinärens arbete med att diagnosticera olika sjukdomar.

Så långt låter det bra. Men det finns en hel del försvarande omständigheter kring det stora utbudet av genetiska tester, som ger anledning att mana till eftertänksamhet, och i vissa fall skepsis. Långt ifrån alla tester som erbjuds på marknaden kan anses vara tillförlitliga och/eller lämpliga att använda. I värsta fall kan nyttjandet av ett DNA-test som inte är tillförlitligt eller applicerbart i en hundras innebära att avelsdjur

slås ut på felaktiga grunder, eller ännu värre, falskeligen bedöms som fria från ett sjukdomsanlag. Även om gentester som verktyg i avelsarbetet medför nya möjligheter, skapar de också frågeställningar och utmaningar.

Risk för felaktiga prioriteringar

Det kan finnas olika anledningar till att ett test inte är tillförlitligt eller tillämpligt. Nedärvningen av den aktuella sjukdomen kan vara mer komplicerad än vad testet tar hänsyn till (med flera gener, och ibland även miljöfaktorer, inblandade) vilket kan göra att hundens genotyp (testresultatet) och fenotyp (dess kliniska status) inte alltid stämmer överens. Testet kan vara validerat för någon eller några hundraser, men inte för andra. Dessutom kan testet vara relativt ointressant såtillvida att sjukdomen inte förekommer, eller är mycket ovanlig, i den aktuella rasen. Många av de genetiska tester som finns på marknaden är för relativt ovanliga sjukdomar och defekter, medan de mer vanliga åkommorna hos våra hundar

har en komplex nedärvning utan tillgång till gentester.

Risken är att genetiska tester tar fokus och utrymme i avelsarbetet från annat som är av större klinisk betydelse, vilket kan leda till en försämring med avseende på andra hälsoaspekter. Den information som DNA-testet ger måste ställas i relation till övriga egenskaper, t ex andra sjukdomar, som ingår i avelsmålet för en viss hundras. Det finns annars en uppenbar risk att avelsarbetet fokuseras på de sjukdomar och defekter som är lätta att "mäta" och registrera. Hundarnas övergripande hälsostatus och långsiktigheten avseende genetisk variation är viktiga komponenter i denna prioritering.

Ofta rasspecifika

För många ärftliga sjukdomar kan till synes samma symptom och sjukdomsbild orsakas av vitt skilda genförändringar (mutationer). Det finns med andra ord olika genetiska orsaker till vad man normalt skulle kalla för en och samma sjukdom. Det kan gälla mellan olika raser, men också inom en och samma ras. Studier kring den genetiska bakgrunden till olika sjukdomar hos hund inriktas ofta på en eller ett fåtal raser. När forskarna sedan vill bredda upptäckten av en mutation till att omfatta även andra raser har det i många fall visat sig att den genförändring som orsakar sjukdomen A i en ras, inte alls nödvändigtvis har samma effekt i en annan.

Hur bra det sjukdoms genetiska testet än är på den uppgift det är designat för, har det alltså vissa begränsningar. Ett exempel är ögonsjukdomen progressiv retinal atrofi, PRA, som kan orsakas av många olika mutationer (de flesta med en autosomal recessiv arvs gång). För en del typer av PRA, till exempel den variant som benämns prcd-PRA och förekommer i ett stort antal raser, vet man vilken genförändring som ligger bakom och kan genom DNA-test undersöka om hunden är fri (normal), anlagsbärare eller genetiskt affekterad.

För andra former av PRA är den genetiska bakgrunden inte känd. Det innebär i praktiken att en hund som genom DNA-test befunnits vara fri från prcd-PRA, kan vara anlagsbärare för eller affekterad av en annan form av PRA. I en del raser vet man att flera varianter av PRA förekommer, varav en del går att DNA-testa för och andra inte.

En hund som uppvisar kliniska symptom på en sjukdom är självfallet inte är lämplig för avel, oavsett vad DNA-testet visar. Hundens kliniska sjukdomsstatus är i det avseendet alltid överordnad den genetiska.

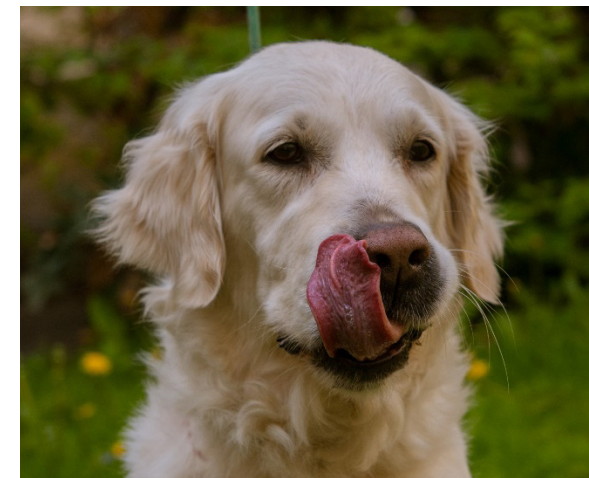
Nedärvningen inte alltid klarlagd

Majoriteten av de DNA-tester som finns på marknaden är för sjukdomar som, på mer eller mindre säkra grunder, antas följa en så kallad autosomal recessiv arvs gång (se faktaruta nedan). Många av dessa sjukdomar är relativt ovanliga, men tacksamma att kartlägga

genetiskt på grund av den enkla arvs gången. Flertalet av de mer frekvent förekommande sjukdomarna hos våra hundar styrs dock av flera gener och miljöfaktorer i samverkan. För sådana sjukdomar är det svårare att utröna den genetiska bakgrunden och därmed också mer komplicerat att ta fram tillförlitliga DNA-tester.

I vissa fall lyckas forskarna identifiera någon enstaka genvariant (mutation) som visar sig vara associerad med, eller ha stor inverkan på, en åkomma med en komplex arvs gång. I en del fall lanseras DNA-tester även för sådana mutationer, som visserligen kan indikera ökad risk för en sjukdom men där långt ifrån alla genetiskt affekterade hundar blir sjuka. Denna typ av DNA-tester är svårare att utnyttja i det praktiska avelsarbetet eftersom det många gånger är oklart hur stor risk en hund med den aktuella genförändringen har att utveckla sjukdomen. Man vet inte heller vilka andra genetiska riskfaktorer för åkommorna som hunden bär på, eller i vilken utsträckning miljöeffekter inverkar.

Även för en del av de tester där nedärvningen inledningsvis bedömts vara autosomal recessiv har det i ett senare skede visat sig att testet fungerar otillfredsställande. Det kan bero på att arvs gången är mer komplex än man först trott, med flera gener inblandade, eller att testet inte är tillräckligt validerat för alla de raser inom vilka det erbjuds.

Hos rasen golden retriever har hittills tre olika genförändringar som ger upphov till ögonsjukdomen progressiv retinal atrofi (PRA) identifierats och DNA-tester finns tillgängliga. Den vanligaste mutationen finns i genen SLC4A3 och kallas för GR-PRA1. Denna mutation svarar för uppskattningsvis 50-60% av PRA-fallen i rasen. Ytterligare runt 30% av fallen kan förklaras av en mer nyupptäckt mutation i en gen som heter TTC8. Denna PRA-variant kallas GR-PRA2. Den tredje formen, prcd-PRA, förklarar bara någon enstaka procent. Återstående ca 10-20% av PRA-fallen i rasen kan alltså inte hänföras till någon av de hittills kända mutationerna. Det finns med andra ord sannolikt ännu fler mutationer hos golden retriever som kan ge upphov till PRA. Trots de många olika PRA-mutationer som förekommer bör poängteras att PRA inte är någon vanlig åkomma i rasen. Foto: Måns Englbretsson, SKK.

Stäm av med rasklubben

För hundägare och uppfödare är det många gånger svårt att veta om den sjukdom för vilken man önskar testa sin hund följer en autosomal recessiv arvsång, och om testet i fråga är tillräckligt utvärderat och relevant för rasen. En kontakt med aktuell rasklubb innan testet genomförs är att rekommendera! I vissa fall kan man även få viss vägledning genom laboratoriets webbplats. Om testet till exempel sägs ge svar på huruvida hunden har en ökad risk att få sjukdomen eller om arvsången sägs visa ofullständig penetrans (d v s att hunden trots att den bär på mutationen inte säkert blir sjuk) kan det finnas anledning att undersöka saken närmare.

Några exempel på sjukdomar med en kvantitativ (komplex) nedärvning för vilka DNA-tester för ”riskgener” marknadsförs är degenerativ myelopati, renal dysplasi och ledslapphet (HD).

Svenska kennelklubbens generella hållning är att tester för sjukdomar med en kvantitativ/komplex arvsång endast bör tillämpas i de fall där det genom god vetenskaplig dokumentation kan fastställas att den/de aktuella mutationen/mutationerna medför en betydande och definierad risk för en sjukdom, och under förutsättning att åkomman är av klinisk betydelse i rasen.

Detta för att undvika såväl diagnostisering och avelsurval på osäkra eller felaktiga grunder.

Multitester – nytt fenomen

Ett tämligen nytt, men allt vanligare, fenomen på DNA-testmarknaden är multitester eller pakettester, innehållande DNA-tester för ett stort antal olika mutationer för sjukdomar och andra egenskaper. Laboratoriet erbjuder ett testpaket, ofta för samtliga raser, innehållandes ett stort antal olika mutationer (vanligen över ett 100-tal).

Det här kan kanske tyckas vara ett smidigt och kostnadseffektivt sätt att få ut mesta möjliga information om sin hunds arvs massa. Problemet är dock att de resultat dessa tester ger kan vara både svårtolkade och många gånger av begränsat värde, eller rentav missvisande, för den egna hundrasen. Paketet innehåller vanligen en blandning av tester för sjukdomar med fastställt autosomal recessiv nedärvning och oklar eller komplex nedärvning. I de flesta raser är det på sin höjd några enstaka av de i paketet ingående testerna som är ordentligt validerade och av värde för just den rasen. Att då ”på köpet” även få information om vilka eventuella mutationer hunden bär på i andra gener är inte enbart av godo, bland annat eftersom det

kan få konsekvenser för avelsurvalet. Eftersom man som uppfödare, oaktat ett DNA-tests tillförlitlighet eller relevans för rasen, är skyldig att ta hänsyn till testresultatet i avelsarbetet riskerar den här typen av multitester medföra negativa konsekvenser för avelsbasen och olyckliga prioriteringar i avelsarbetet.

SKK registrerar resultat från DNA-tester

Svenska kennelklubben, SKK, registrerar i dagsläget resultat från ett tjugotal olika DNA-tester (april 2019). De flesta tester registreras i en eller enstaka raser, och flera avser olika varianter av progressiv retinal atrofi, PRA. Resultat för de tester som registreras centralt hos SKK finns tillgängliga på skk.se genom SKKs e-tjänster Hunddata och Avelsdata.

Beslut om central registrering av DNA-testresultat i SKKs databas tas av SKKs avelskommitté efter ansökan från berörd ras- och specialklubb. Till sin hjälp har kommittén en arbetsgrupp kallad DNA-gruppen som granskar det aktuella testet med avseende på tillförlitlighet och relevans i berörd ras. I DNA-gruppen ingår ledamöter från avelskommittén, anställda vid SKKs kansli och forskare inom molekylär-genetik. Ett grundläggande krav för

central registrering är att forskningen bakom den mutation som ligger till grund för aktuell sjukdom är publicerad i en vetenskaplig tidskrift, så att det är möjligt att granska detaljerna kring forskningsresultaten.

Rutiner för provtagning

Prov för DNA-test kan tas antingen som svabbprov i hundens mun eller baserat på blodprov. SKK godkänner resultat baserade på både blod och

svabbar, förutsatt provtagningen görs vid en veterinärklinik och att förpackningen med svabb tas med obruten till veterinären.

Centralt vid provtagningen är att hundens identitet kontrolleras och verifieras av veterinär. Det hjälper inte hur säkert själva DNA-testet är, om det är fel individ som provtas.

Svabben eller blodprovet ska postas av kliniken till aktuellt laboratorium, detta får inte överlätas till hundägaren.

Checklista för provtagning – DNA-tester som SKK registrerar

Både svabbprov (obruten förpackning) och blodprov accepteras av SKK

I de flesta fall ska två blanketter fyllas i och undertecknas: Laboratoriets remiss samt SKKs DNA-remiss

Hundens identitet ska alltid kontrolleras av veterinären i samband med provtagningen

Se till att kliniken ansvarar för att skicka in provet tillsammans med laboratoriets remiss till aktuellt labb

Information om vilka DNA-tester SKK registrerar, accepterade laboratorier och remisser finns på skk.se

För tester som registreras av SKK har hundägaren normalt med sig två blanketter som ska fyllas i. Dels laboratoriets remiss, som fylls i och skickas tillsammans med provet, dels SKKs DNA-remiss på vilken veterinären intygar att hen kontrollerat hundens identitet och hundägaren medger att resultatet registreras av SKK. SKKs remiss behålls av ägaren och skickas sedan in tillsammans med provsvaret till SKK för registrering.

Svenska Kennelklubbens policyuttalande rörande genetiska tester

Med anledning av de många frågor rörande genetiska tester som inkommer till Svenska Kennelklubben, SKK, från såväl uppfödare som rasklubbar har SKKs avelskommitté tagit fram ett generellt policyuttalande kring tillämpningen av genetiska tester i avelsarbetet:

Genetiska tester är ett utmärkt verktyg i avelsarbetet för bättre hälsa hos våra hundar, förutsatt att dessa tester är tillförlitliga, relevanta och används på ett klokt sätt. Uppfödare och hundägare bör noggrant utvärdera nyttan med och konsekvenserna av ett genetiskt test innan detta utförs. Risken med ett ensidigt eller överdrivet fokus på DNA-testresultat är att andra viktiga åkommor eller egenskaper hamnar i skymundan. SKKs avelskommitté vill understryka vikten av att man i avelsarbetet utgår ifrån hur vanligt förekommande och hur stort kliniskt problem en sjukdom är, snarare än att utgå ifrån vilka tester som finns tillgängliga. Om en sjukdom inte utgör ett kliniskt problem i rasen och/eller det DNA-test som erbjuds för denna åkomma inte anses tillförlitligt är det bättre att avstå från att testa sin hund. Risken är annars att avelsbasen begränsas på felaktiga grunder, eftersom du som uppfödare är skyldig att ta hänsyn till testresultatet i ditt avelsarbete. Det är viktigt att ha i åtanke att hundavel handlar om mycket mer än enstaka sjukdomar, och att genetiska tester, även om de idag är många, inte ger hela bilden.

DNA-tester för sjukdomar med autosomal recessiv nedärvning i avelsarbetet

De flesta DNA-tester som idag marknadsförs av olika laboratorium runt om i världen avser sjukdomar som styrs av en enda gen och där nedärvningen är autosomal recessiv. Med det menas att sjukdomen orsakas av en enskild mutation, som när den har nedärvt från båda föräldrarna, medför att hunden blir sjuk. Ett DNA-test för en sjukdom med autosomal recessiv nedärvning ger svar på vilka genvarianter hunden bär på för just den sjukdom som testet avser. Testet klassificerar individerna som normala, anlagsbärande eller genetiskt affekterade.

En hund som får resultatet normal/fri har inte ärvt den sjukdomsorsakande genvarianten från någon av sina föräldrar. Den kommer därmed inte att bli sjuk på grund av just denna genförändring och riskerar inte heller att nedärva sjukdomsanlaget till eventuella avkommor.

En hund som bär sjukdomsanlaget i enkel uppsättning (d v s har ärvt mutationen från en av sina föräldrar) är anlagsbärande och kommer inte själv att utveckla den form av sjukdom som testet avser. Den kan däremot föra sjukdomsanlaget vidare till sin avkomma. Om en anlagsbärande paras med en fritestad (normal) hund kommer ingen av valparna att bli sjuk. En anlagsbärande hund kan därför användas i avel, men enbart tillsammans med en fritestad/normal hund.

En genetiskt affekterad hund har sjukdomsanlaget (mutationen) i dubbel uppsättning (från båda sina föräldrar) och kommer med stor sannolikhet att utveckla den aktuella sjukdomen under sin livstid. En genetiskt affekterad hund får inte användas i avel, även om den inte uppvisar kliniska symptom.

Internationell samverkan

Genetiska tester är i högsta grad en internationell angelägenhet. De utmaningar och frågeställningar vi ställs inför i Sverige är i stor utsträckning de samma i andra länder. Till de mest frekventa frågorna hör vart man ska vända sig för att hitta tillförlitliga tester och laboratorier.

I syfte att underlätta för uppfödare och hundägare att hitta rätt i djungeln av olika tester, och som ett första steg i att kvalitetssäkra såväl tester som laboratorier, lanserades under våren 2018 projektet ”Harmonization of Genetic Testing in Dogs”. Projektet har utvecklat en databas med mer än 250 tester tillhandahållna av över 20 laboratorier/företag i fler än 450 raser. Databasen är sökbar baserat på test, ras och laboratorium (se länk i faktaruta). Förutom information om respektive test, med länkar till vetenskapliga referenser, finns även kontaktuppgifter och kvalitetsmått för de olika testföretagen.

Projektet har genomförts av den ideella organisationen International Partnership for Dogs, IPFD. Organisationen grundades år 2014 och har sitt säte i Sverige, med partners och sponsorer över hela världen. IPFD driver webbplatsen www.dogwellnet.com och arrangerar dessutom konferensen International Dog Health Workshop som avhålls vartannat år, närmast i London i slutet av maj. Genetiska tester är ett av konferensens stående huvudteman.

Länkar

Informationsfilm ”DNA-tester – värdefulla eller vilseledande” <http://skkplay.se/>

Information på skk.se om DNA-tester: <https://www.skk.se/sv/uppfodning/halsa/dna-tester/>

International Partnership For Dogs (IPFD) www.dogwellnet.com

IPFDs databas med lista över tester och laboratorier <https://dogwellnet.com/ctp/>

Mentorer

Nedanstående medlemmar som anmält intresse för att bli mentorer har godkänt att vi lägger ut deras namn och mailadresser. Välkommen att ta kontakt med någon av dem:

Pia Nilsson, Mörrum, zhinzimbas7@gmail.com

Vi, jag Pia och min man Nils-Åke, har sedan 2005, uppfödning av rasen shetland sheepdog. Vi föder upp 1-3 kullar/år i en liten famijekennel.

Eva Zittorin, Fjälkinge, rantafej@live.se

Slovenský kopov, nederlandse kooikerhondje, golden retriever

Ingrid Kruse, Bräkne-Hoby, inka@wiitch-hoos.se

Grosser schweizer sennenhund

Lena Bertilsson, Mörrum, busalizas@yahoo.se

Släthårig foxterrier

Helene Björkman, Sandviken, helene@barecho.com

Springer spaniel

Jenny Nilsson, Årsunda, jenny@barecho.se,

Springer spaniel

Christina Strandberg, Enköping, 0760-195798, dobguns@hotmail.com

Kennel sedan 1989. Dobermann och dansk svensk gårdshund. Varit engagerad i SKK, SBK & rasklubbar. Utställningar, mentalsektorn, tjänstehund. Utb. testledare, utställningsansvarig,

Susanne Ekstedt, Uppsala, susanne@uniquedogs.eu

Labrador retriever

Anette Nielsen, Örbyhus, lomenos@hotmail.se, kennel Lomenos

Chihuahua. Född och uppväxt med hundar och uppfödning, olika raser stora som små. Under eget prefix har jag fött upp chihuahua sedan 1982 och dessförinnan varit ”lärling” i kennel som jag ärvde. Jag har gått uopförutbildningen två gånger samt utbildning i fördjupad genetik. Jag agerar mentor i dag till några nya i rasen jag föder upp.

MENTALBESKRIVNING VALP - FÖR ALLA RASER

av Monika Wahlstedt
för Svenska Hunduppfödarens webbtidning

En kull är född. En handfull 500 grams mirakel diar en trött men stolt tik. Allt har gått bra. Det som nyss var liv och död är nu harmoni och lycka. Vi klarade det, igen! Tacksam sätter jag mig på avstånd och njuter av en kopp kaffe innan jag planerar för mailet jag skall skicka till de blivande ägarna som liksom jag väntat på den här dagen.

Dom har alla fått beskriva sin valps framtida liv. En ska bli sällskapshund och bo på en helt egen ö, en annan ska bli del av en brusande barnfamilj, någon är tänkt att patrullera ett industriområde tillsammans med husse och ytterligare någon ska dela livet med en aktiv fjällvandrar. Jag kommer att få ledtrådar till valpens beteenden och behov genom mina observationer men hur ska jag veta om de stämmer?

Att tolka valpars beteende – från mångfald till standardiserad form

Sedan lång tillbaka har uppfödare på olika sätt försökt testa och tolka sina valpars beteenden. Man har på olika vis testat hur valpen reagerar på ljud, plötsliga rörelser, hantering mm. Det har också funnit modeller av valpbeskrivning på nätet att ta del av som man använt sig direkt av eller anpassat efter eget behov och tyckande.

2010 fick mentalgruppen inom Svenska Brukshundklubben (SBK) i uppdrag att se över de valpbeskrivningar/tester som fanns tillgängliga. Syftet var att se om det fanns något i dessa tester som SBK kunde ställa sig bakom. Att intresset var stort från uppfödare och rasklubbar visste man.

Framlidne biolog Lars Fält var från början inblandad i Hundskolans i Sollefteå valptest. Han samlade in de tester som fanns på nätet och jämförde dom med Hundskolans. Han

såg att det test som låg närmast att mäta de egenskaper som återfanns i MH och MT var just Hundskolans valpbeskrivning. För att använda den behövde den anpassas ytterligare. Moment som kraftiga ljud, isolering av valp eller att utsätta valpen för stress uteslöts. Därefter fick Ann Olsson, Lars Fält och IngaLill Larsson uppdraget av SBK att påbörja en

försöksverksamhet för att justera beskrivningen, ta fram protokoll och dokument. Redan 2012 utbildades de första valpbeskrivarna.

Inga-Lill Larsson, ledamot i SKK kommitté för hundars mentalitet och i Rottweilerklubbens utskott för mentalitet, berättar om tankarna bakom Mentalbeskrivning valp (MV).

”Våra intentioner då vi utarbetade beskrivningen var i huvudsak att ge uppfödaren en uppfattning om likheter och olikheter inom kullen. Att MV skulle ge tips om vad som intresserar valpen och om situationer som kan vara jobbiga för valpen. Det kan ge uppfödaren en känsla som gör att valpen hamnar i rätta händer.”

På sikt, ja långt senare kommer man kunna se vad som är ärftligt. Det blir först när tillräckligt många individer från samma ras är beskrivna. Då kommer man kunna jämföra ett rassnitt med den egna uppfödningen. Inga-Lill berättar vidare.

”Det vi ser skiljer valpar, kullar och raser åt är hur valparna hanterar föremål, formen av gripande, resursförsvar, viljan till samarbete. Också sättet att undersöka, valet av strategier och nyfikenheten. Så de slutsatser en uppfödare kan dra av MV är vilken inriktning på arbete och stimulans som kommer passa för valpen.”

Vilka beteenden beskrivs?

Beskrivningen har fokus på beteenden som uppfödare och blivande hundägare av alla raser har mest nytta av. Det är: 1. Social lek. 2. Föremålslek eller föremålsintresse. 3. Social trygghet och rädsla. 4. Intresse för främmande människor och hälsning.

Beskrivningen är tänkt att utföras vid 7-9 veckors ålder i ett för valpen okänt utrymme (helst inomhus) av en för valpen okänd person. Under slutet av beskrivningen finns valpens uppfödare med. Hela kullen beskrivs samma dag eller om det är en stor kull, dagarna efter varandra.

Valpens beteenden noteras i ett protokoll i form av en intensitetsskala som markerar låg (1) eller hög (5) intensitet.

Efter beskrivningen pratas protokollet över till uppfödaren. Valparnas protokoll överförs i ett individuellt spindeldiagram och också till ett spindeldiagram för hela kullen. Det blir tydligt vad som varit utmanande, intressant eller fängslande för valpen och för kullen i stort. Beskrivaren är väl medveten om att det är unga valpar och att dagsformen kan variera. Men de stora dragen kommer ändå fram under dessa ca 15-20 minuter.

Här nedan ett diagram för en petit brabaconvalp där jämförelsen med kullens medelvärde syns som en blå skugga.

Vad kommer det av SBK insamlade materialet att användas till?

Protokollet ägs av uppfödaren som får hantera dom på det sätt dom själv önskar. Det publiceras ingenstans men det skickas in till SBK som underlag i fortsatta studier av valpars beteende i relation till den mogna hundens vardagsbeteende.

Inga Lill Larsson berättar varför man samlar in de genomförda diagrammen och underlagen.

”De insamlade beskrivningar sammanställs i ett dataprogram och analyserna kommer göras av Björn Forkman vid Köpenhamns universitet. Där kommer beskrivningarna framförallt att matchas mot de underlag som beskriver hundens i vardagen. Ett material som man i sin tur får genom att valpens beteende följs upp i en enkät vid 6 månaders ålder. Den enkäten skickas ut till uppfödaren från SBKs kansli. Uppfödaren i sin tur får förmedla till valpköparna.”

Det finns ingen rak korrelation mellan BPH, MH och mentalbeskrivning valp berättar Inga-Lill Larsson. MV protokollet går inte att jämföra med MH då MH saknar flera beteenden som beskrivs i MV. Dessutom är förutsättningarna för beskrivningarna olika. Föraren finns ju tex inte med på hela MV till skillnad från under ett MH eller BPH.

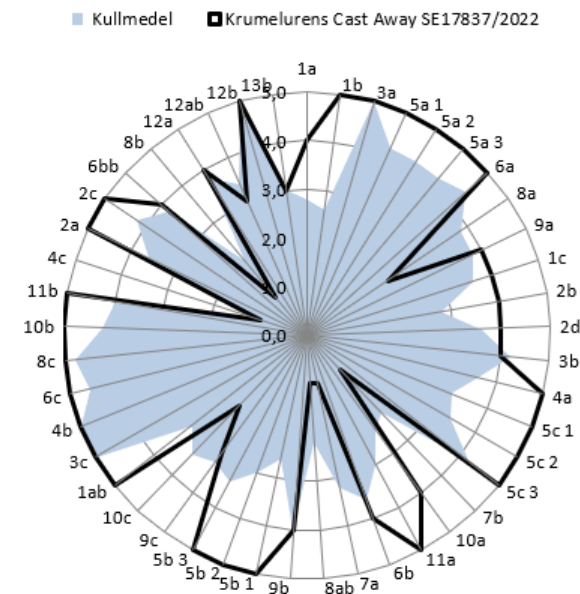

Foto: Peter Åstedt

Diagrammet till höger är en jämförelse mellan den enskilda individen, -vilken representeras av den svarta linjen- och kullen, som representeras av det ljusblåa fältet i bakgrunden vilket är medelvärden på alla beskrivna i kullen.

Längden på axlarna går upp till och med intensitet fem (5) och i änden på varje axel finns delmomentet representerat av 1a, 1ab etc. med en förklaring nedan av vilket moment som avses.

Diagrammet ger en bild av hur valpen reagerat i jämförelse med sina syskon på de enskilda momenten. Ligger den svarta linjen utan för det ljusblå fältet har valpen visat större intensitet i det enskilda momentet, resp. mindre om den svarta linjen ligger innanför det ljusblå fältet.

1a Nyfikenhet, Utrymme	3b Hälsning, VB sitter på golvet	5b Gripande/intensitet, liten boll 1:a
1b Nyfikenhet VB	4a Hälsning, VB lyfter valpen	5b 2:a
3a Nyfikenhet, VB sitter på golvet 30sek	5c lek/samarbete, liten boll 1:a	5b 3:dje
5a Springa efter, liten boll 1:a	5c 2:a	9c Gripande/form, Repfläta
5a 2:a	5c 3:dje	10c Strategier, Hinder/Galler
5a 3:dje	7b Samarbete trasa	1ab Trygghet Utrymme
6a Nyfikenhet, stor boll 30sek	10a Handlingsförmåga, H/G	3c Trygghet, VB sitter på golvet
8a Nyfikenhet Ljud	11a Handlingsförmåga, Underlag	4b Trygghet, VB lyfter valpen
9a Nyfikenhet 6 föremål	6b Lek/Intensitet stor boll	6c Trygghet, stor boll
1c Hälsning/Kontakt, VB står stilla	7a Lek/Dragkamp med trasa	8c Lek Trygghet Ljud
2b Kontaktagande, VB går omkring, Tyst	8ab Lek/Intensitet Ljud	10b Trygghet, Hinder/Galler
2d Kontaktagande, VB går omkring o lockar	9b Föremålslek 6 föremål	11b Trygghet, Underlag

Stort tack till uppfödare Pernilla Kling på kennel Krumelurens som delar ett av sina spindeldiagram.

Mentalbeskrivning valp är en ren intensitetsbeskrivning av ett beteende i taget och MH beskriver tex flera beteenden i samma kolumn. Därför går det inte att rakt av jämföra dessa beskrivningar. Jämförelserna med de vardagsbeteenden som ägarna upplever är däremot mycket relevanta att göra.

En dag med valpbeskrivning

Gästrummet i garaget är städad och lösa föremål på golvet är bortplockade. Sängen står kvar. Bordet har skjutits mot en vägg och stolarna lyfts ut. Lite fika och vatten att dricka finns uppställt på bordet. Fönstret in till rummet är putsat för på andra sidan tänker uppfödaren stå och kika i smyg. Hon har varit med förr och vet att det hon kommer se är av betydelse för henne. Redan nu har hon en bild av hur valparna är. En frimodig liten buffel. En mild och lite tveksam och så radarparet som liksom oavsett vad som sker verkar landa allt med ett glatt, hoppsan. Och så finns hon där, valpen som hon så gott som säkert tänker behålla. Eller, är det en av de hoppsan valparna som skall stanna.

Valpbeskrivaren installerar sig. Hon har med kompostgaller och korrugerad plast, bollar, leksaker, en plastflaska och trasor av olika slag. Hon har fem valpar att beskriva och hon har bett att få beskriva alla i en sekvens.

Valparna har ätit, sovit och är alerta. Uppfödaren lyfter in en valp i rummet. Sätter ner den innanför dörren och går sedan därifrån. Genom fönstret ser hon hur beskrivaren står helt still och avvaktar vilket intresse valpen visar henne

och rummet. Efter en liten stunds betänketid börjar valpen undersöka golvet, hörnen i rummet, golvlisten och så ett människoben. Svansen börjar gå. Lite skutt upp mot benen på beskrivaren.

Beskrivaren hälsar på valpen och börjar gå runt i rummet. Först alldeles tyst sedan lockandes på valpen. Genom fönstret ser uppfödaren hur en glad valp skuttar efter den vandrande beskrivaren.

Ännu gladare blir valpen när beskrivaren sätter sig ner och lockar på den. Att det är en pussvänlig beskrivare avgör den här valpen direkt då beskrivaren lyfter upp valpen och håller den lugnt i 10 sekunder. Allt medan valpen pussar glasögon och smakar på örnsnibb. Det här är en social och samspelande liten krabat, det är uppenbart.

Beskrivningen fortsätter och valpen ges möjlighet att springa efter en liten boll. Nu ska följande, gripande och lek beskrivas. Vår valp springer glatt efter och daskar till bollen med tasserna. Fortsätter förföljandet och leken på eget vis under de två första försöken och i tredje försöket tar valpen tag om bollen och apporaterar glatt tillbaka till beskrivaren. Nästa boll är större. Den läggs mitt på golvet och valpen står en bit ifrån. Skäller till. Försöker skrämman bort den men eftersom bollen inte lyssnar går valpen fram och luktar. Uppenbart en trist boll för valpen går därifrån så gott som direkt.

Nu är det dags för lite dragkamp. Beskrivaren lockar med en trasa framför valpen. Vår valp biter tag i trasan, lutar sig bakåt en smula och ruskar på huvudet. Inte ett ljud kommer

över läpparna men greppet är beslutsamt. Trasan monteras bort med försiktig hand och kastas iväg. Vår valp är snabbt uppe och bär stolt tillbaka trasan. Det här var kul!

Beskrivaren lägger ner ett föremål som låter. Vår valp reagerar snabbt på ljudet och kommer springande med hög svans. Daskar till föremålet. Biter tag i ena änden och bär det med triumf en bit. Det här är kul, det syns tydligt.

Hela tiden gör beskrivaren värderingar av intensiteten i valpens beteenden och noterar i sitt protokoll. Det gör att valpen mellan momenten får lite andrum inför nästa moment. Beskrivaren rör inte och interagerar inte på något sätt med valpen mellan momenten.

Nu vinkar beskrivaren in uppfödaren som stått utanför. Beskrivaren ber uppfödaren lyfta upp valpen och nu läggs föremål ut i en cirkel på golvet. Uppfödaren placerar valpen mitt i cirkeln. Under en bestämt tidsintervall noteras valpens intresse och lek med både tidigare använda och okända föremål.

Slutligen kastas ett föremål iväg för att se om och hur valpen griper det. Vår valp är aktiv och undersöker alla föremål som ligger i ringen. I slutet av tidsintervallet lägger sig valpen och tuggar nöjt på en trasa. När samma trasa kastas iväg efter att beskrivaren bjudit upp till lite lek är valpen inte sen att följa efter för att gripa bestämt och bära tillbaka till sin uppfödare.

Uppfödaren får återigen lyfta upp sin valp. Beskrivaren placerar ut kompostgaller som hinder i rummet. Valpen lämnas till beskrivaren som sätter ner valpen bakom hindret som nu skiljer valpen från uppfödaren. Här noteras strategival, säkerhet och tid för att ta sig till den lockande uppfödaren. Vår valp skäller ut gallret, backar en bit och springer sedan med lätthet runt och ut. Lätt som en plätt.

Samma sak upprepas men nu med korrugerad plast vid utgången från hindret. Denna valp har farten uppe och hinner knappt märka att golvunderlaget ändras förrän den

sprungit över. Där stannar den och kikar bakåt innan den fortsätter till uppfödaren.

Med valpen i famnen beskriver nu uppfödare hur aktiv valpen är i jämförelse med sina syskon,

Under beskrivningen noteras också om valpen visar resursförsvaret, om den är ljudlig, vilken typ av ljudlighet och hur stor del av tiden den varit ljudlig. Vår valp hade några distinkta ljud ifrån sig av frustration men det var under mindre än halva tiden. Den gjorde heller inget annat under beskrivningen utan hade fokus på momenten som dukades fram.

Innan uppfödaren går ut för att hämta ett kullsyskon passar beskrivare på att skriva ner övriga intryck som valpen gett. Den här beskrivaren väljer att direkt berätta sina intryck och uppfödaren spelar in sammanfattningen i sin mobil.

Så fortsätter dagen. När uppfödaren ska hämta den fjärde valpen sover alla valpar. Då blir det paus med fika och mera prat om de valpar man just beskrivit. När valparna vaknar igen fortsätter man med de två kvarvarande.

Valpbeskrivning till vilken nytta för uppfödaren?

Syftet med beskrivningen är främst att se valpens beteenden i jämförelse med övriga valpar i kullen. På så sätt får uppfödaren information som kan vara till hjälp vid val av rätt köpare till rätt valp. Genom att valpens intresse och beteenden synliggörs kan tips och råd ges till valpköparen.

Den enkät som skickas ut ett halvt år efter genomfört MV synliggör valpens vardagsbeteenden och där kan uppfödaren jämföra med vad som setts i testsituationen.

Uppfödaren får också ett underlag för sitt fortsatta avelsarbete genom kullspindeln. På sikt, när fler valpar av varje ras gjort MV, kommer man kunna jämföra sin kull med rasen i sig. Där är vi inte ännu, för det behövs fler valpar beskrivna.

Hur många valpar beskrivs?

Agneta Olsson, handläggare vid utskotten för avel och hälsa vid SBK, delar med sig av den samlade statistiken. Siffrorna är hämtade från en sammanställning som gjordes i februari 2022 och sträcker sig tillbaka till 2019. Totalt beskrevs 1009 valpar under perioden. Att det inte finns tillgänglig statistik längre tillbaka i tiden beror på att det var först 2019 som ansvaret för insamlandet låg på handläggare på SBK. Alla MV har sedan starten 2012 skickats digitalt till den forskare i Köpenhamn som ansvarar för utvärderingen framöver.

Blir du nyfiken? Boka valpbeskrivning för din nästa kull!

Uppfödare av alla raser kan boka en mentalbeskrivning valp (MV). Mer information finns på SBK's webbsida. Där finns berättas hur det går till och där finns en länk till aktiva MV-beskrivare. Just nu finns beskrivare i följande län. Dalarna, Gävleborg, Halland, Kalmar, Skåne, Uppsala, Stockholm, Värmland, Västernorrland, Västmanland.

Du kontaktar beskrivaren i gott om tid, gärna flera veckor i förväg. Ni kommer överens om tid och plats. Kostnaden

är styrd via SBK. Just nu 495 kr för en kull på som mest 6 valpar. Därefter 100 kr för varje valp som tillkommer därutöver. Bilersättning skall också betalas och den räknas från beskrivarens bostad.

Du kommer att få en trivsamt dag med fullt fokus på din kull och dina valpars beteende. Tillsammans med en erfaren beskrivare kan du diskutera valpbeteenden och mentalitet. Du får hemsänt diagram och tabeller över din kull. Information som du äger hur du använder och dessutom bidrar du till mer kunskap om valpars och hundars mentalitet.

Har du gjort mentalbeskrivning valp (MV) på någon av dina kullar?

Hör av dig till redaktionen och berätta om dina erfarenheter av MV och på vilket sätt du haft nytta av eller rent av lärt dig något av beskrivningen.

Avslutningsvis

Stort tack till Inga-Lill Larsson för fakta och granskning av text och till Agneta Olsson för faktaunderlag.

ÅR	ANTAL BESKRIVNA KULLAR		
2019	57		
2020	55		
2021	34		
2022 (inte hela året)	27		
<u>Beskrivna raser</u>	<u>Antal valpar /ras</u>		
Airedaleterrier	37	Labrador Retriever	28
Australian Cattle Dog	7	Lagotto Romagnolo	24
Australian Kelpie	16	Miniature american shepherd	7
Australian Shepherd	6	Norrbottenspets	9
Beagle	5	Nova Scotia Duck Tolling Retriever	17
Bedlingtonterrier	3	Papillon	13
Bichon Havanais	27	Parson Russell Terrier	3
Border Collie	16	Perro De Agua Espanol	23
Boxer	21	Petit Brabancon	2
Cairnterrier	5	Portugisisk Vattenhund	66
Cavalier King Charles Spaniel	3	Pudel, Dvärg	3
Chodský Pes	10	Pudel, Mellan	8
Cocker Spaniel	9	Pudel, Stor	54
Collie, Korthårig	1	Rhodesian Ridgeback	28
Collie, Långhårig	33	Rottweiler	102
Dansk-Svensk Gårdshund	15	Samojedhund	7
Dobermann	20	Schapendoes	21
Dogue De Bordeaux	19	Schäfer	68
Engelsk Springer Spaniel	15	Shetland Sheepdog	7
Eurasier	7	Terrier Brasileiro	10
Griffon Belge	1	Vit Herdehund	35
Griffon Bruxellois	4	Weimaraner, Korthårig	48
Hollandse Herdershond, Korthårig	11	Welsh Corgi Cardigan	8
Hovawart	103	Welsh Springer Spaniel	7
Irish Softcoated Wheaten Terrier	15	Yorkshireterrier	2

Biewer Terrier

— en pigg och underhållande följeslagare

Text & foton: Melissa Westergård

Man kan inte undgå att slås av biewer terrierns gnistrande karisma. Den lilla energiska hunden utstrålar lite otålig nyfikenhet blandat med kärvänlighet mot allt och alla. Om du nu har lyckats träffa en representant för rasen. Det finns nämligen endast cirka 100 stycken SKK-registrerade biewer terriers i Sverige och en rasklubb har bildats tidigare i år.

Biewer terrier är en långhårig liten hund som är intelligent, hängiven och underhållande. Biewer terrier vill gärna hänga på sin familj på allt, såväl långpromenader, som till olika aktiviteter, eller bara mysa i soffan. Den vill inte gärna bli lämnad ensam utan vill vara med, nära sin ägare. Ensamträning är därför också viktig från tidig ålder. Har man barn i familjen är det viktigt att barnen förstår att den inte är en leksak även om den kanske ser ut som en sådan.

Det är trots allt en terrier och därmed finns det ett visst mått av envishet i rasen. Det bästa rådet till en ägare av en biewer terrier är att vara vänlig men bestämd. Aktiviteter som agility, nosework, rallylydnad samt att få lära sig olika tricks uppskattas av rasen.

Exteriör

Den upplevs ofta större på bild men när folk ser den i verkligheten tycker de ofta att den är så mycket mindre än de föreställt sig. Enligt rasstandarden ligger vikten mellan 1,8 och 3,6 kg, mankhöjden mellan 18 och 28 cm.

Pälsen är rak och silkig utan underull men kräver veckobad och kamning ett par gånger i veckan. Hur pälsfärgen ska vara är noga beskrivet i rasstandarden. Färgen på huvudet skall vara svart/blå, gyllene tan och vit i god symmetri. Vilken kombination som helst av de två färgerna svart/blå och gyllene tan eller gyllene tan och vitt i god symmetri är acceptabelt. Ryggen är alltid svart och vit, hur mycket av den ena eller andra färgen är dominerande är en smaksak. Benen, magen, bringan, hakan och svanstippen ska alltid vara vita. Färgerna ska vara så symmetriska som möjligt. Den yttersta spetsen av de upprättstående öronen hålls kortklippt och tassarna snyggas till men i övrigt låter man pälsen växa till fullängd. Skulle den släpa i marken får man korta ner den till golvlängd.

Så som med många andra små raser behöver man borsta tänderna på den, annars bildas det lätt plack och tandsten. Om tandstenen inte tas bort kommer hunden få svårt att äta och snart tappar den tänder. Därför är det klokt att vänja hunden vid tandborstning redan när den är liten valp.

Det finns en del exteriöra variationer på biewer terriers idag. Storleken varierar, pälskvaliteten likaså. Det är naturligt för en ras som inte funnits så länge än.

Skäller de? Det är helt beroende på individen. En del skäller och andra skäller inte alls. Om det är viktigt för dig som går i tankar att skaffa en biewer, kolla om föräldrarna skäller, och vad skäller de i så fall på. Det handlar givetvis även om uppfostran av hunden.

Biewer terriern behöver, likt många andra små raser, extra noggrann träning i rumsrenhet som i vissa fall kan ta lång tid. Men det är förstås väldigt individuellt, och grundlig träning ger resultat.

Godkänd av SKK

Biewer terrier är en godkänd ras av Svenska Kennelklubben och de övriga nordiska kennelklubbarna sedan 2018, Norge

2021. Dock är den inte godkänd av FCI ännu.

Det innebär att man kan ställa ut biewer terrier på officiella utställningar i alla nordiska länder. På Internationella utställningar i Norden kan den också ställas ut men kan inte få CACIB och får inte delta i gruppfinaler, vilket man däremot kan på nationella och Nordic utställningar.

I Sverige finns hundratalet registrerade exemplar, och en rasklubb är bildad sedan mars 2022.

Eftersom det är någorlunda svårt att hitta och köpa en biewer terrier i Sverige är det många som importerar en valp. Många biewer terriers i Sverige är importerade från Ryssland. Men efter den 15 mars 2022 är det importstopp från Ryssland och Belarus. Tänk på att det inte är en god idé att importera en biewer terrier från Tyskland om man vill registrera den i SKK!

Rasens historia

Biewer terrier är en relativt ung ras. Den har sitt ursprung från Tyskland där fru och herr Biewer 1984 plötsligt fick en annorlunda tecknad valp i sin yorkshireterrierkull. Den här valpen var nämligen vit, svart och brun. De blev så förtjusta i den att de beslutade sig för att avla fram flera. De arbetade flera år målmedvetet för att förbättra typen. Namnet biewer terrier fick rasen först senare, först hette den tysk yorkshire-terrier, sedan Gertrud Biewer yorkshire terrier och efter ett förslag från en känd tysk sångerska Margot Eskens fick rasen namnet biewer yorkshire terrier a la Pom Pon.

Rasen blev populär i Tyskland, men tyska kennelklubben VDH vägrade att erkänna rasen och registrera dem i klubben vilket de säger nej till än idag. Rasen registreras i sitt hemland sedan 1988 i stället i klubben ACH, som inte är medlem i FCI. Och det är orsaken till dilemmat att FCI ännu inte har godkänt den numera ganska etablerade rasen, eftersom ansökan måste komma från rasens hemlands erkända kennelklubb.

Flera biewer terriers har sedermera exporterats till både USA och t ex Ryssland där rasen blivit populär. Amerikanska kennelklubben AKC godkände rasen i början av 2021 och där ingår den i Toy-gruppen.

NKU, Nordiska Kennel Unionen, godkände biewer terriern som en egen ras efter ett initiativ från Danmark. Här gjordes ett undantag från regeln att rasstandarderna ska komma från varje ras ursprungsland eftersom man godkände den amerikanska rasstandarderna. Den var i och för sig godkänd och signerad av Gertrud Biewer. Märk väl att rasstandarderna skiljer sig på flera punkter från en yorkshireterriers, en biewer terrier är verkligen inte bara en trefärgad york. DNA-profilen är också helt egen och forskning som har gjorts i USA för att jämföra olika småraser visar att biewer terrier har en unik DNA-uppsättning som skiljer sig tydligt från andra raser.

Källor:

SKK avelsdata

Biewer Terrier Club of America

Agneta Pamp från Varberg berättar om sin biewer terrier:

– Jag blev förtjust i rasen när jag såg en sådan på bild i HundSport där de presenterade nya raser för 2018. Jag tyckte väldigt mycket om dess vackra och klara färger eftersom jag dittills hade nästan bara haft enfärgade hundar, t ex bologneser, mellanpudlar och irländska settrar. 2022 fick jag äntligen hem min lilla maskot Ella. Hon kommer från Polen. Jag har verkligen inte ångrat mig! Hon är käck och pigg, glad och livlig. Och visst finns där även terrier-temperament! Leksakerna ”dödas” med morningar. Och hon är totalt orädd. Pälsen är lättskött tycker jag som är van vid betydligt mer krävande pälsar. Och vill man så kan man ju alltid klippa pälsen om man inte ska ställa ut sin hund.

Jag hoppas att domarna inte ska vara alltför snälla i sina bedömningar på utställningar bara för att den är numerärt liten i Sverige. Det gagnar inte aveln. Rasen är egentligen inte så liten om man tittar på andra europeiska länder. Viktigt att biewerägarna lär sig standarden! Det finns både krumma ryggar, långa öron och nosar och alltför tunna bröstorgar. Och se till att behålla de vackra färgerna när ni avlar. Rasklubben har ett gediget arbete framför sig för att guida utvecklingen åt rätt håll.

Agneta med sin Ella som i stamtavlan heter Gabriella Ani Biewchi Angel. Foto: Bengt-Ove Sundqvist.

Agneta Pamp f. 1947, bor i Karl Gustav, kennelnamn Bonbon. Första kullen 1965 svart mellanpudel, irländsk setter, italiensk spinone, lagotto romagnolo och bolognese. Exteriördomare sedan 1983. Hundfrisör.

Nr 2/2022 beräknas utkomma i december